

องค์ประกอบและกลวิธีการเล่าเรื่องในปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยว

สารคดีท่องเที่ยว เป็นงานที่เขียนขึ้นเพื่อเล่าเรื่องราวของสถานที่ท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้สาระความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน ตลอดจนสร้างความสนใจให้ผู้อ่านต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ จากการวิเคราะห์ข้อมูลสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบการเขียนสารคดีท่องเที่ยวนั้น มีลักษณะพิเศษคือ โดยปกติสารคดีทั่ว ๆ ไปจะประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ๓ ส่วน ได้แก่ ส่วนนำเรื่อง ส่วนเนื้อเรื่อง และส่วนสรุป (เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต, ๒๕๓๓ : ๖๕) จากการศึกษาพบว่า นอกจากองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วนดังกล่าวมาแล้ว สารคดีท่องเที่ยวยังมีอีก ๑ องค์ประกอบเพิ่มขึ้นมา ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า บทส่งท้าย

๓.๑ องค์ประกอบของปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท.

สารคดีท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบ ๔ องค์ประกอบดังนี้คือ บทนำ เนื้อเรื่อง บทสรุป และบทส่งท้าย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์องค์ประกอบของสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ในระดับโครงสร้างผิว (surface structure) ของแต่ละปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวดังกล่าว การวิเคราะห์ปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวในระดับโครงสร้างผิวนั้น จะพิจารณาจากรูปภาษาที่ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวใช้ในการเล่าเรื่อง ในที่นี้ผู้วิจัยจะใช้รูปภาษาที่แสดงลำดับเวลา เป็นตัวแบ่งองค์ประกอบส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องออกจากส่วนบทนำ ใช้รูปภาษาที่แสดงการสรุปความแยกบทสรุปออกจากส่วนเนื้อเรื่อง และจะเรียกส่วนที่อยู่ต่อกับบทสรุปว่า บทส่งท้าย ซึ่งแสดงให้เห็นด้วยรูปภาษาที่แสดงความสัมพันธ์กับส่วนบทนำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ ๑

บทนำ

อาจเป็นเพราะดวงดาวลึกลับไว้หรืออาจเป็นเพราะความมุ่งมั่นตั้งใจ ที่จะให้ชีวิตผูกพันอยู่กับการเดินทาง หรืออาจเป็นทั้งสองอย่าง บ่อยครั้งเราจึงห่างไกลจากบ้านไปอยู่ยังส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศเสมอ เช่นเดียวกับครั้งนี้ทางสายยาวที่ทอดไกลสุดสายตากำลังรอให้เราตามทาง ไป แม้ยังไม่เห็นจุดหมาย แต่เรื่องราวทางก็คือสิ่งที่เราได้เรียนรู้และจดจำตลอดมา

เนื้อเรื่อง

อำเภอสะเมิงจังหวัดเชียงใหม่ดูเงียบสงบผิดปกติ ทั้งที่เส้นทางสายสะเมิงเรียงรายไปด้วย รีสอร์ทและสวนดอกไม้ รวมทั้งสวนผีเสื้อ ที่นักท่องเที่ยวนิยมมาเยือนจนเหมือนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ใคร ๆ ก็ต้องมา

เราแวะหยุดที่ตัวอำเภอเพื่อเติมน้ำมันและเติมน้ำร้อน ก่อนเดินทางไปยังบ้านวัดจันทร์ หมู่บ้านในวงล้อมของป่าสนที่อยู่ห่างออกไปอีก ๙๕ กิโลเมตร แต่ด้วยความเป็นอำเภอเล็ก ๆ ในยามบ่ายจัด ตลาดจึงแทบจะวายแล้ว...

ทางลาดยางหมดไปเมื่อรถแล่นพ้นตัวอำเภอสะเมิงมา รถแล่นบนทางขรุขระจนผ่านบ้านใหม่ รพช. เมื่อใกล้เย็นย่ำ เราเลี้ยวซ้ายเข้าไปตามทางลูกรังแคบเพื่อไปชมแปลงสตอร์วเบอร์รี่ ผลผลิตสำคัญอย่างหนึ่งของมูลนิธิโครงการหลวง...

บทสรุป

แล้วเราก็ก็นั่งรถบวงรอบเชียงใหม่ - แม่ฮ่องสอน - เชียงใหม่ เมื่อรถแล่นลงจากยอดดอยอินทนนท์ ผ่านอำเภอสันป่าตองและอำเภอหางดง กลับสู่ตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งวันนี้การจราจรหนาแน่น และตึกรามโผล่ขึ้นมากมาย เชียงใหม่กำลังจะกลายเป็นกรุงเทพฯ ทว่าขุนเขาที่รายรอบเตือนให้เราว่า แท้จริงแล้วที่นั่นคือดินแดนแห่งขุนเขา แม้มันจะถูกปั้นแต่งให้เป็นเมืองคอนกรีตเข้าทุกวัน แต่อย่างไร ถนนสายภูเขาจะไม่เปลี่ยนไป มันเคยกวาดคดโค้งสูงชันอย่างไรก็จะเป็นอย่างนั้น... อย่างน้อยก็ตราบนานชั่วอายุของเรา

บทส่งท้าย

เรื่องราวทางของถนนสายภูเขาที่เรา 'ตาม' ทางมา ล้วนมีสิ่งแปลกใหม่ให้ได้เรียนรู้ บ่อยครั้งที่เราเดินทาง 'ตาม' รอยของนักเดินทางรุ่นก่อน แต่ทุกครั้งเรารู้ดีว่า มันไม่ใช่แค่การ 'ตาม' เพราะตามทางที่ตามมา เราได้เรียนรู้เรื่องราวและมองเห็นแง่มุมที่แตกต่างจากนักเดินทางคนก่อนเสมอ

(ตามทางสู่ภูเขา : ก.พ.๕๑)

ตัวอย่างที่ ๒

บทนำ

พอลิ้นลมอันดามันสงบ สัญญาณปลุกนักดำน้ำก็ดังขึ้นอีกครั้ง อากาศคั้นตามเนื้อตามตัวเพราะว่าผิวไม่ได้ถูกตองน้ำทะเลมาหลายเดือนทำให้ผิวไม่สุข ต้องจัดอุปกรณ์ดำน้ำมาทดสอบกันให้วุ่น บางคนยังไม่มีโอกาส ไม่มีเวลา หากมีถึงอากาศอยู่ที่บ้าน ก็ขอให้ได้ลองต่อเข้ากับสกูตเตอร์ แล้วสูดหายใจอากาศในถังไปพลาง ๆ โดยไม่ได้ดำน้ำก็ยังดี

เรื่องดี ๆ เรื่องของวงการดำน้ำบ้านเราในฤดูดำน้ำใหม่นี้คือ นักดำน้ำมีทางเลือกใหม่ในการใช้เรือบริการ ดำน้ำระดับมาตรฐานของคนไทยอีกลำนั้นคือ เรือโดพี มาสเตอร์ ๑

หรือ M.Y. DIVE MASTER 1 เรือ live-aboard ลำใหม่ที่ได้มาตรฐาน นูรหฺรา สะดวกสบาย และปลอดภัย ด้วยตัวเรือซึ่งเป็นเรือเหล็กขนาดยาว ๓๐ เมตร กว้าง ๖.๕ เมตร ห้องนอนปรับ อากาศสดชื่น มีทั้งแบบเตียงคู่ เตียงเดี่ยว ห้องน้ำในตัว และห้องน้ำรวม ห้องนั่งเล่น ห้องพักผ่อนที่เป็นทั้ง Home Theatre และ ห้องสมุดขนาดใหญ่ เครื่องทำน้ำจืด เครื่องทำน้ำแข็ง อาหารจากแม่ครัวฝีมือเยี่ยมระดับภัตตาคาร พร้อมอุปกรณ์เดินเรือที่ทันสมัย ทั้งเรดาร์ เครื่องบอกตำแหน่งจากดาวเทียม ชาวเดอร์ พร้อมกับปัดน้ำมือเยี่ยม ผู้มากด้วยประสบการณ์ ผสมผสานกับการเป็นมืออาชีพในบริการดำน้ำของบริษัทไคฟ์ มาสเตอร์ ที่ตั้งมานานกว่า ๙ ปีนั้น ผมเชื่อว่า เรือลำนี้จะเป็นทางเลือกใหม่อีกสายหนึ่งของวงการดำน้ำบ้านเรา ซึ่งผมมีโอกาสไปลองใช้บริการมา ต้องชมว่ายอดเยี่ยมครับ

เนื้อเรื่อง

จากท่าเรือทับละมุ ตอนค่ำ ๆ เรือ ไคฟ์ มาสเตอร์ ๑ พาเรามาจอดอยู่ใกล้กองหินริเชลิวตั้งแต่เช้าตรู่ ใช้เวลาเตรียมตัวกันไม่นาน นักดำน้ำบนเรือก็พร้อมลงดำ เราทยอยลงเรือ ยางลำใหญ่มุ่งหน้าสู่กองหิน เมื่อถึงตำแหน่งใกล้กองหินจึงให้สัญญาณ แล้วทิ้งตัววางหลังลงสู่น้ำพร้อม ๆ กัน เพียงร่างและน้ำวูบแรก ผมก็สัมผัสได้ถึงความเยือกเย็นของน้ำทะเลแห่งห้วงอันดามัน ความเยือกเย็นของผิวน้ำป็นนี้ ดูจะเยือกเย็นกว่าทุกปีที่ผ่านมาอุณหภูมิของน้ำที่เย็นลง มีผลต่อการอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นของฝูงปลา...

ทัศนวิสัยใต้ทะเลรอบ ๆ กองหินริเชลิวในเช้าวันนี้สามารถมองเห็นได้ดีพอสมควรในระดับความลึกราว ๗๐ ฟุต เราพบฝูงปลาสาทขนาดใหญ่ความยาวราว ๑ เมตร รวมฝูงกันลอยตัว อยู่ช้า ๆ โดยมีฝูงกระมงวายเวียนไปมาอยู่ประปราย...

เราลงดำน้ำที่ริเชลิวกันอีก ๒ ไคฟ์ จากนั้นจึงวิ่งเรือมาจอดดำไนท์ไคฟ์ หรือดำน้ำตอนกลางคืนกันที่เกาะตาชัย ซึ่งไนท์ไคฟ์ ที่นี้ในคำคืนที่น้ำเย็นเยียบเช่นนี้ ผมขอพักผ่อนกับห้องนอนอันแสนสบายดีกว่า เข้าชั้น เราจึงวิ่งเรืออ้อมมาดำกันที่ปลายแหลมด้านใต้ของเกาะตาชัย น้ำทะเลยังคงเย็นเยียบ แต่ทัศนวิสัยใต้น้ำใช้ได้ทีเดียว...

คํ่าวนั้นเรือไคฟ์ มาสเตอร์ ๑ พาเรามาจอดเรือลงในไนท์ไคฟ์กันที่เกาะแก้ว เกาะที่ตั้งอยู่ปลายสุดของหมู่เกาะสิมิลัน ผมใช้เวลาในการทำใจและตัดสินใจอยู่นานก่อนที่จะลงดำไนท์ไคฟ์ แม้ว่าจะเป็นคนแพ้ความหนาวเย็น แต่ด้วยความพิเศษของจุดดำน้ำที่เกาะแก้ว ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นจุด ดำน้ำกลางคืนที่ดีที่สุดสำหรับช่างภาพใต้น้ำ เพราะที่นี้มักมีสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ที่หายาก ให้เก็บภาพกันเสมอ...

บทสรุป

การกลับขึ้นสู่น้ำกับการหวนคืนสู่มัจฉาตอนสิ้นสุดทริปดำน้ำนั้น ให้ความรู้สึกที่คล้ายคลึงกัน แม้จะรู้ว่าเราไม่อาจใช้วันเวลาใต้ผิวน้ำเกินกว่าขีดจำกัดที่กำหนดไปได้ และต้องกลับมาใช้ชีวิตอยู่กับโลกของความเป็นจริงเหนือผิวน้ำก็ตาม แต่ก็อดที่จะรู้สึกเสียดายความสุขสงบและความงามใต้ผิวน้ำไม่ได้เช่นเดียวกับที่เมื่อเรือเข้าเทียบฝั่งแล้วรู้สึกว่าการงานยังรอคอยอยู่บนฝั่งผมก็อดไม่ได้ที่จะหันหลังกลับไปมองท้องทะเลก่อนจากลาอีกครั้ง

(อันดามัน : มี.ค. ๔๕)

จากตัวอย่างสารคดีท่องเที่ยวทั้ง ๒ ปริจเฉท ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบนั้นสามารถแยกออกจากกันได้อย่างชัดเจน สามารถสังเกตจาก การใช้คำแสดงลำดับเวลา และรูปภาพที่ใช้ ตัวอย่าง (๑) จะพบว่ามีองค์ประกอบครบทั้ง ๔ องค์ประกอบ ดังที่ผู้วิจัยกล่าวไว้ข้างต้น คือ บทนำ เนื้อเรื่อง บทสรุป และบทส่งท้าย ส่วนตัวอย่าง (๒) จะประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ ส่วนคือ บทนำ เนื้อเรื่อง และบทสรุป องค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นส่วนที่เรียกว่า โครงสร้างผิว (surface structure) ของปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยศึกษา

สำหรับวัตถุประสงค์ของการเขียนสารคดีท่องเที่ยวในแต่ละองค์ประกอบนั้น ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนหรือผู้เล่าจะใช้องค์ประกอบเหล่านี้ในการโน้มน้าวใจ และแนะนำสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว หรือสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้อ่าน ผู้เขียนประสงค์ให้ผู้อ่านเกิดความต้องการที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ที่ตนกล่าวถึง จะสังเกตได้ว่า ผู้เขียนได้สร้างองค์ประกอบเหล่านี้ขึ้น เพื่อความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ๒ ประการดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะเด่นของสารคดีท่องเที่ยวที่ทำให้สารคดีท่องเที่ยว แตกต่างจากเรื่องเล่า หรือสารคดีประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าในแต่ละองค์ประกอบของสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่อง มีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๑ บทนำ

เป็นองค์ประกอบที่อยู่ส่วนต้นของสารคดีท่องเที่ยว ผู้เขียนใช้บทนำเพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อหาของแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการนำเสนอต่อผู้อ่าน เกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้แยกบทนำออกจาก องค์ประกอบอื่น ๆ คือ สังเกตจากคำแสดงลำดับเวลา ในส่วนของบทนำนี้จะไม่มีการใช้การลำดับเวลาในการเขียน บทนำมีหน้าที่สำคัญในการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน ดังที่ เสาวนีย์ ลิกขาบัณทิต (๒๕๓๓) กล่าวว่า ส่วนนำเรื่อง เป็นส่วนสำคัญของสารคดีที่จะมีผลต่อความสำเร็จในการเขียนสารคดีของผู้เขียนเป็นอย่างยิ่ง ถ้าผู้เขียนเขียนส่วนนำเรื่องได้ดีจะทำให้ผู้อ่านมีความสนใจอยากติดตามอ่านสารคดีต่อไป แต่ถ้าเขียนไม่ดีก็อาจเลิกอ่านได้ การเขียนจึงต้องเขียนให้เร้าความสนใจ ชักจูงให้ผู้อ่านอยากรู้ อยากเห็นอยากติดตามอ่านเรื่องต่อไป จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าในสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่องมีรูปแบบการเขียนบทนำที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับตัวผู้เขียนหรือผู้เล่าที่จะเลือกเขียนเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน เช่น การเขียนให้อยู่ในรูปเรื่องเล่าหรือตำนาน การตั้งคำถามกับผู้อ่าน การใช้บทเพลง การพรรณนา หรือการอธิบาย เป็นต้น เพื่อดึงดูดใจผู้อ่านหรือเพื่อให้สารคดีท่องเที่ยวนั้น ๆ มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น บทนำสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๓.๑.๑.๑ บทนำที่กล่าวถึงสถานที่โดยตรง การเขียนบทนำลักษณะนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงชื่อสถานที่ที่ผู้เขียนกำลังจะเดินทางไป ตลอดจนอธิบายสถานที่ที่เป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทาง หรือกล่าวถึงตำนาน หรือความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว รวมทั้งอธิบายความสำคัญ หรือความน่าสนใจของแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น บทนำที่กล่าวถึงสถานที่โดยตรงมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างกันดังนี้

๓.๑.๑.๑.๑ นำเรื่องโดยยกเอาชื่อสถานที่ขึ้นมาแล้วให้รายละเอียดของสถานที่นั้น องค์ประกอบส่วนบทนำในลักษณะนี้มีรูปแบบการเขียนดังนี้

ชื่อสถานที่ + การให้รายละเอียด

ตัวอย่าง

ลำปาง เป็นเมืองผ่านเมืองเล็ก ๆ ที่ถูกห้อมล้อมไปด้วยขุนเขา ดูเหมือนจะเป็นเมืองเดียวในประเทศนี้ที่บนถนนยังมีรถม้าวิ่งอยู่ เสียงกบ ๆ กับ ๆ ดังสลับกับเสียงระฆังกังวานใสวิ่งไปทางใดก็ชวนมอง

เรื่องราวในอดีตยืนหยัดอยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรมของวัดบ้าน รวมถึงอาคารตึกแถวเก่า ๆ ที่ปรากฏอยู่ทั่วไป เวลามองจะรู้สึกเหมือนกับว่าได้รับการบอกเล่าถึงอะไรบางอย่าง

ฉันรักลำปางและระลึกถึงอยู่เสมอแม้จะจากมา ใครที่ได้สัมผัสถึงครรลองของเมืองนี้คงรู้สึกไม่ต่างกัน ฉันเชื่อเช่นนั้น

(ลำปาง : ก.ค. ๕๓)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้เขียนเขียนบทนำ โดยกล่าวถึงชื่อของจังหวัดลำปาง แล้วตามด้วยการให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของจังหวัดนี้ว่า เป็นเมืองที่ถูกห้อมล้อมไปด้วยขุนเขา พร้อมทั้งได้พรรณนาถึงความรู้สึกของตนเองที่มีต่อจังหวัดลำปางว่า ผู้เขียนรู้สึกประทับใจและระลึกถึงเมืองนี้อยู่เสมอ แม้ว่าจะเดินทางกลับออกมาจากสถานที่นั้นแล้ว กล่าวได้ว่าเป็นการให้รายละเอียดเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเมืองลำปาง

๓.๑.๑.๑.๒ นำเรื่องโดยการเกริ่นนำแล้ว บอกชื่อของสถานที่นั้น บทนำในลักษณะนี้จะใช้การเกริ่นนำ แล้วตามด้วยการบอกถึงชื่อสถานที่ต่อจากการเกริ่นนำ มีรูปแบบการเขียนดังนี้

การเกริ่นนำ + ชื่อสถานที่

ตัวอย่าง

จังหวัดเล็ก ๆ ในภาคใต้ที่หากเอ่ยชื่อขึ้นมาใคร ๆ ก็คงจะต้องบอกว่าเคยได้ยิน เคยรู้จัก บางคนรู้มากขึ้นไปอีกว่าเคยได้ยินเคยรู้จัก บางคนรู้มากขึ้นไปอีกว่าเป็นเมืองที่มีน้ำแร่ บางคนยิ่งแน่ไปกว่านั้น เพราะรู้จักชาวลีขวัญของเมืองระนอง ระนอง คือ “คอคอดกระ ภูเขาหญ้า กาหยูหวาน ธารน้ำแร่ มุกแท้เมืองระนอง”

แต่ถ้าถามว่าเคยไปเที่ยวจังหวัดนี้ไหม หลายคนส่ายหัวติดอกแตก

(ระนอง ก.ย. ๕๓)

ตัวอย่างข้างต้นผู้เขียนได้ใช้รูปแบบการเขียนบทนำโดยการเกริ่นนำถึงจังหวัดระนองว่าเป็นจังหวัดเล็ก ๆ ในภาคใต้ที่หากเอ่ยชื่อขึ้นมาใคร ๆ ก็คงจะต้องบอกว่าเคยได้ยิน เคยรู้จัก หลังจากนั้นผู้เขียนก็จะบอกชื่อจังหวัดสังเกตได้จากข้อความที่ผู้เขียนกล่าวว่าเพราะรู้ว่าชาวลีขวัญเมืองระนองคือ...

ตัวอย่าง

ไม่นานมานี้ฉันเดินทางไปจังหวัดภูเก็ต ไม่ได้ไปเดินดูตึกชิโนโปรตุกีสในตัวเมือง ดูพระอาทิตย์ตกที่แหลมพรหมเทพ ไปหาดป่าตอง หาดกะรน ฯลฯ อย่างที่ใคร ๆ เขาไปกันหรอก ฉันเพียงแต่ใช้ภูเก็ตเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทางไปยังจุดหมายอีกแห่งซึ่งอยู่ห่างออกไปไม่ไกล

จุดหมายที่ว่า อยู่ห่างจากท่าเรือบางโรง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ไปเพียงใช้เวลา 40 นาทีเท่านั้นเอง ที่นั่นเป็นเกาะขนาดใหญ่ชื่อ เกาะยาว

(เกาะยาว :เม.ย.๕๑)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้เขียนแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้เขียนกำลังจะเดินทางไป ใช้รูปแบบการเขียนบทนำโดยการเกริ่นนำถึงจังหวัดภูเก็ตซึ่งเป็นสถานที่ใกล้เคียงกับสถานที่ที่ผู้เขียนกำลังจะเดินทางไปท่องเที่ยวและเป็นสถานที่ที่ผู้เขียนใช้เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อที่จะเดินทางไปเกาะยาว

ตัวอย่าง

เราออกเดินทางตามฤดูกาลอีกครั้ง หลังจากที่เคยมุ่งหน้าสู่เมืองใต้ นับครั้งไม่ถ้วนราวกับถูกดึงดูดจากเสน่ห์จากห้วงทะเล ในรอบหลายปีที่ผ่านมาไม่มีปีไหนที่เราไม่ได้อาบน้ำฝนฟ้า และทะเลสีครามแห่งอันดามัน แต่การเดินทางของเรามักจะวนอยู่แถบเมืองกระบี่ พังงา และตรังบางครั้งก็ไล่เรื่อยลงไปถึงหาด

ทรายสีขาวละเอียด ของหมู่เกาะอาดัง – ราวี ทะเลงามแห่งจังหวัดสตูล ขณะที่หลายต่อหลายครั้ง ภูเก็ตกลับอยู่นอกเส้นทางของพวกเขา ด้วยเหตุผลหลายประการที่ทำให้เรามองข้ามเมืองท่องเที่ยวของโลกแห่งนี้...

การเดินทางครั้งนี้เราหวังจะมองภูเก็ตในมุมใหม่ เป็นมุมที่ทำให้ภูเก็ตมีความล้ำค่ามากขึ้นกว่าความงามที่เคยเห็น ด้วยภูเก็ตไม่ได้มีเพียงแค่เกาะภูเก็ตเท่านั้น ยังมีความงามรายรอบให้ค้นหาอีกมากมาย...

(ภูเก็ต : มี.ค. ๕๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนเขียนบทนำโดยการเกริ่นนำถึงการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ พังงา และตรัง ซึ่งเป็นจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในภาคใต้ของประเทศไทย ก่อนที่จะกล่าวถึงจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้เขียนเดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนี้ว่า สำหรับการเดินทางครั้งก่อน ๆ นั้น ภูเก็ตเป็นจังหวัดที่อยู่นอกเส้นทาง แต่สำหรับการเดินทางในครั้งนี้นั้น ผู้เขียนเลือกที่จะมาท่องเที่ยวที่จังหวัดภูเก็ต เพราะจังหวัดภูเก็ต มีสถานที่ที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวชมมากมายหลายแห่ง

๓.๑.๑.๑.๓ นำเรื่องโดยการเกริ่นนำ การบอกชื่อของสถานที่ และการอ้างอิง
บทนำในลักษณะนี้จะใช้การเกริ่นนำ แล้วตามด้วยการบอกถึงชื่อสถานที่ต่อจากการเกริ่นนำ และใช้การอ้างอิงประกอบ มีรูปแบบการเขียนดังต่อไปนี้

การเกริ่นนำ + ชื่อสถานที่ + การอ้างอิง

ตัวอย่าง

บางทีการบันทึกเรื่องราวที่อยากเก็บไว้เป็นพิเศษกับตัวคือสิ่งหนึ่งที่นำกระทำหากวันใดที่กาลเวลาจุดบางสิ่งบางอย่างจากเราไปการบันทึกทรายละเอียดอันพิเศษเกินกว่าจะละลายไปได้ จึงเป็นกรรมวิธี “แซ่แซ็ง” ของกาลเวลาที่ดีอีกทางหนึ่ง... อย่างเรื่องราวบนผืนแผ่นดินกาญจนบุรีตอนหนึ่ง

ในบทสุดท้ายของเรื่อง “ดิน น้ำ และดอกไม้” นวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงษ์ หรือศักดิ์ชัย บำรุงพงษ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ปี ๒๕๓๓ ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์บางตอนของจังหวัดกาญจนบุรี ไว้บนหน้ากระดาษตอนหนึ่งว่า

เมื่อ ๔๐ ปีก่อน เมืองนี้ดูเหมือนว่าจะตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเติบโตอย่างไร และชีวิตจะมีวงโคจรอย่างไร เพราะทุกสิ่งในขณะนั้นเป็นของชั่วคราว...

(กาญจนบุรี : ธ.ค. ๕๕)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้เขียนเขียนบทนำโดยการเกริ่นนำถึงความสำคัญของกา
 บ้านที่เรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เราสามารถรับรู้ถึงเรื่องราวในอดีต และได้กล่าวถึงชื่อของสถาน
 ที่ท่องเที่ยวคือ จังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งผู้เขียนได้อ้างอิงถึงนวนิยายเรื่อง “ ดิน น้ำ และดอกไม้”
 ของเสนีย์ เสาวพงษ์ ที่เขียนถึงเมืองกาญจนบุรีมาใช้ประกอบการเขียนบทนำ เพื่อนำผู้อ่านเข้า
 สู่เนื้อเรื่องด้วย

ตัวอย่าง

ฉันยืนอยู่ที่ระดับความสูง ๑๕๗ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลางบน
 จุดชมวิวเขาแดง มองผ่านความว่างเปล่าของผืนดิน ไปยังความซับซ้อนของ
 เทือกหินปูนสูงทะมึน

เทือกเขาหินปูนอันเป็นตำนานชื่อเขาสามร้อยยอด ที่เล่าสืบต่อกันมาว่า
 ในสมัยที่แถบนี้ยังเป็นเกาะ มีเรือสำเภาจีนลำหนึ่งแล่นผ่านมา ในช่วงที่เกิดพายุ
 รุนแรง จึงแวะหลบเข้ามาตามร่องน้ำด้านตะวันตกของเกาะ แต่ด้วยความไม่
 ขำนาญในพื้นที่ เรือจึงหินโสโครกอัปปางลง คน ๓๐๐ คนที่เหลือรอดจากการ
 จมน้ำพากันขึ้นมายู่ตามเกาะ เป็นที่มาของชื่อ เกาะ สามร้อยยอด

มันเป็นภาพที่ยังแจ่มชัด ในความทรงจำของนักเดินทางรุ่นก่อนเมื่อนึกถึง
 นึกถึงอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด...

(สามร้อยยอด : ต.ค.๕๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนเขียนบทนำโดยนำผู้อ่านเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยวโดย
 ตรง โดยใช้การเกริ่นนำถึงจุดชมวิวเขาแดง ซึ่งจากจุดชมวิวเขาแดงนี้ จะทำให้มองเห็นเทือกเขาหิน
 ปูนที่ชื่อ เขาสามร้อยยอดและนอกจากนี้ผู้เขียนยังอ้างอิงถึงตำนานของเขาสามร้อยยอดเพื่อนำผู้
 อ่านเข้าสู่เนื้อเรื่องที่คุณเขียนจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

๓.๑.๑.๑.๔ นำเรื่องโดยการยกบทเพลง การเขียนบทนำในลักษณะนี้ ผู้เขียน
 จะยกเอาคำพูด หรือบทเพลงที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยของบุคคลทั่วไปมาใช้ในการเขียนนำ แล้วตาม
 ด้วยการบอกชื่อของสถานที่ท่องเที่ยวที่คุณเขียนกำลังจะเดินทางไป มีรูปแบบการเขียนดังนี้คือ

การยกบทเพลง + ชื่อสถานที่

ตัวอย่าง

“เหนื่อยเราไม่เหนื่อย
เมื่อยเราไม่เมื่อย
เราบินไปเรื่อย ๆ
เราไม่เมื่อย เราไม่เหนื่อย”

ผมร้องเพลงทั้งปลุกทั้งปลอบใจตัวเองที่กำลังบ๊อบแบ่เต็มที ในขณะที่หยุดพักหอบหายใจ เป็นครั้งที่เท่าไรก็ไม่จำไม่ได้เสียแล้ว นับตั้งแต่พวกเราพากันตะเกียกตะกายวิ่งขึ้นสู่ภูเขา เตี้ย ๆ หลังบ้านพักของอุทยานแห่งชาติเขานัน เพื่อไปยังจุดชมวิวดวนสนันทา

(เขานัน : มิ.ย. ๕๒)

จากตัวอย่าง ข้อความในส่วนบทนำข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้ยกเอาบทเพลง เกี่ยวกับการให้กำลังใจตนเอง ที่เป็นที่รู้จักกันดีของคนทั่วไปมาเขียนนำ หลังจากนั้นผู้เขียนจะบอกผู้อ่านให้ทราบถึงชื่อของสถานที่ที่ผู้เขียนกำลังจะเดินทางไป คือ อุทยานแห่งชาติเขานัน

๓.๑.๑.๑.๕ นำเรื่องโดยการใช้คำถาม สารคดีท่องเที่ยวบางเรื่อง มีการเขียนบทนำในลักษณะของการเริ่มต้นด้วยคำถาม ซึ่งอาจจะมีหรือไม่มีคำตอบอยู่ในเรื่องนั้น แต่ก็สามารถกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นให้อ่านต่อไปเพื่อค้นหาคำตอบในเรื่อง แล้วจึงบอกชื่อของสถานที่ที่ตนกำลังจะเดินทางไป มีรูปแบบการเขียน ๒ ประเภทดังนี้

๓.๑.๑.๑.๕.๑ การตั้งคำถามและบอกชื่อสถานที่ การเขียนบทนำประเภทนี้ผู้เขียนจะตั้งคำถามกับผู้อ่าน แล้วตอบคำถามนั้นด้วยชื่อสถานที่ มีรูปแบบการเขียนดังนี้

การใช้คำถาม + ชื่อสถานที่

ตัวอย่าง

ปู่จ๋า จังหวัดอะไรเอ่ยในประเทศไทยที่ไม่มีนักท่องเที่ยวคนไหนไปถึง
วิสัยนา ก็จังหวัด “เลย” ینگละครับ ไปที่ไร เลย ทุกที่ ไม่มีทางถึงหรอก
เที่ยวเลยคราวนี้ เราจะไปเที่ยว “คุณหมิง” และก๊วยหลินกัน

(ภูผาหิน : ก.พ. ๕๒)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่า ผู้เขียนใช้การตั้งคำถามกับผู้อ่านในการเขียนนำเรื่องโดยใช้คำว่า “ปู่จ๋า” ซึ่งหมายถึง คำถาม (พจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ, ๒๕๓๐:๓๑๔) และผู้เขียนได้บอกถึง

ชื่อของสถานที่ท่องเที่ยวด้วยการเฉลยคำตอบว่าเป็นจังหวัดเลย สังเกตจากการใช้คำว่า "วิไลชนา" ซึ่งหมายถึง คำตอบ (พจนานุกรมเฉลิมพระเกียรติ, ๒๕๓๐: ๔๙๗)

๓.๑.๑.๑.๕.๒ การตั้งคำถาม การเกริ่นนำ และการบอกชื่อของสถานที่ การเขียนบทนำลักษณะนี้ผู้เขียนจะตั้งคำถามกับผู้อ่านแต่ผู้เขียนไม่ได้บอกชื่อสถานที่ด้วยการตอบคำถาม แต่จะใช้การเกริ่นนำก่อนจะบอกผู้อ่านว่า ผู้เขียนจะเดินทางไปสถานที่ใด มีรูปแบบการเขียนดังนี้

การตั้งคำถาม + การเกริ่นนำ + ชื่อของสถานที่

ตัวอย่าง

หากตอนนี้มีใครสักคนบอกกับคุณว่า"เขาเป็นนักจักรยานเสือภูเขา"คุณ
จะนึกถึงอะไร...

นึกถึงกีฬาประเภทแรก ที่พาทัพนักกีฬาไทยคว้าเหรียญทองแรกในการ
แข่งขันเอเชียนเกมส์ที่บ้านเราเป็นเจ้าภาพ และเพิ่งจะผ่านไป...

หรือจะนึกถึงภาพของนักขี่ ผู้มักจะปรากฏกายในชุดผ้ายืดโลคลา เนื้อ
บางเนื้อบางสีสดใสสะดุดตาพร้อมถุงมือ หมวกกันน็อก...

ผมยังจำได้ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่ได้ร่วมเดินทางไปกับแคมป์
ไบค์ ที่ใช้จักรยานเป็นพาหนะให้คนรักและเข้าใจในคุณค่าของการเดินทาง....

ผมเกือบจะเลือน ๆ ความทรงจำ ครั้งที่ร่วมเดินทางครั้งแรกกับแคมป์
ไบค์ บนเส้นทางห้วยน้ำดัง-ห้วยน้ำรุ แล้ววงจรสายสัมพันธ์ที่เป็นเหมือนไซ้จกระ
ยาน ก็ทำให้ผมได้รับการชักชวนถึงการกลับไปขี่จักรยานกัน ตามเส้นทางเดิม
สายนี้ แต่เพิ่มความพิเศษตรงระยะทางที่ยาวขึ้นเมื่อต้องนำจักรยานป้ายป็นดอย
ลงสู่ "เมืองคอง" ซึ่งเป็นเมืองลับแลแห่งหนึ่งในอำเภอเชียงดาว

(เชียงดาว : ม.ค. ๔๒)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้เขียน ได้เขียนนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อเรื่อง โดยการตั้งคำถามนำผู้
อ่านเพื่อสร้างความสนใจให้ผู้อ่านในการติดตามเรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการกล่าวถึง และได้ใช้การ
เกริ่นนำถึงการเดินทางครั้งก่อนของผู้เขียนที่เป็นแรงบันดาลใจผู้เขียนกลับมาเยือนเมืองคอง ใน
อำเภอเชียงดาวอีกครั้ง

๓.๑.๑.๑.๖ นำเรื่องโดยการเล่าตำนาน สารคดีท่องเที่ยวบางเรื่องจะนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อเรื่องโดยตรง ด้วยวิธีการใช้บทนำในลักษณะของการเล่าถึงตำนาน หรือประวัติความเป็นมาของสถานที่ แล้วตามด้วยการย้อนเหตุการณ์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ความรู้กับผู้อ่าน มีรูปแบบการเขียนดังนี้

การเล่าตำนาน + ชื่อสถานที่

ตัวอย่าง

กาลครั้งหนึ่ง

เจ้าชายรูปงามเดินทางจากเมืองแมนสรวงมุ่งทางทิศใต้สู่เมืองสรอง การเดินทางเกิดขึ้นด้วยแรงแห่งความรักความเสน่หาความรักจึงทำให้เจ้าชายรูปงามจากบ้านจากเมืองมา และด้วยความรักอีกเช่นกัน ทำให้เจ้าชายไม่ได้กลับสู่เมืองอีกเลยตลอดกาล.....

การเดินทางครั้งนี้มุ่งหน้าขึ้นสู่เมืองสอง ย้อนไปตามเส้นทางแห่งขุนเขา มุ่งหน้าสู่บ้านลอ ในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา...

(พะเยา : ก.พ. ๔๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนจะใช้การเล่าตำนาน หรือความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว โดยใช้คำขึ้นต้นว่า “กาลครั้งหนึ่ง...” และบอกถึงชื่อของสถานที่ที่ผู้เขียนกำลังจะเดินทางไป เพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่เนื้อเรื่องที่คุณเขียนจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

จากตัวอย่างดังกล่าวมาสรุปได้ว่า การเขียนบทนำแบบกล่าวถึงสถานที่โดยตรงนี้ มีรูปแบบการเขียนที่หลากหลาย ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้เขียนที่จะเลือกใช้บทนำแต่ละรูปแบบในการสร้างจุดสนใจให้ผู้อ่านติดตามอ่านเรื่องต่อไป จากข้อมูลที่คุณวิจัยศึกษาพบว่าบทนำที่กล่าวถึงสถานที่โดยตรงที่นิยมใช้มากที่สุดคือ การเกริ่นนำแล้วบอกถึงชื่อของสถานที่

๓.๑.๑.๒ บทนำที่ไม่ได้กล่าวถึงสถานที่โดยตรง หมายถึง บทนำที่ผู้เขียนเขียนขึ้นจากความคิดของตนเองที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวที่ตนกำลังจะกล่าวถึง โดยไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าตนเขียนถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ใด ในจังหวัดอะไร กล่าวคือ ไม่ได้บอกถึงชื่อของสถานที่ให้ผู้อ่านทราบในส่วนบทนำ แต่จะเป็นการเขียนเพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่รายละเอียดในเนื้อเรื่องอีกลักษณะหนึ่ง โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้คือ

๓.๑.๑.๒.๑ การนำเรื่องโดยบอกถึงสาเหตุของการเดินทาง การเขียนบทนำในลักษณะนี้ ผู้เขียนจะใช้การบอกเล่าถึงประสบการณ์เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในอดีตที่ได้สร้างความประทับใจให้กับผู้เขียน ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เขียนเดินทางไปยังสถานที่เหล่านั้นอีกครั้ง

สาเหตุของการเดินทาง

ตัวอย่าง

อาจเป็นเพราะดวงดาวลucidไว้ หรืออาจเป็นเพราะความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะให้ชีวิตผูกพันอยู่กับการเดินทางหรืออาจเป็นทั้งสองอย่าง บ่อยครั้งเราจึงห่างไกลจากบ้าน ไปอยู่ยังส่วนใดส่วนหนึ่ง ของประเทศเสมอ ทางสายยาวที่ทอดไกลสุดสายตากำลังรอให้เราตามทางไป

(ตามทางสู่ภูเขา ก.พ. ๕๑)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าผู้เขียนเขียนบทนำด้วยการแสดงถึงความรู้สึกและประสบการณ์ในอดีตที่ส่งผลให้ผู้เขียนรักที่จะเดินทางท่องเที่ยว แต่ไม่ได้ระบุว่าผู้เขียนกำลังจะเดินทางไปทีใด ผู้อ่านจะทราบได้หลังจากติดตามอ่านเนื้อเรื่องในลำดับต่อไป

ตัวอย่าง

หลายครั้งที่การเดินทางที่ผ่านมาทำให้เราต้องกลับไปอีกครั้งหรืออีกหลายครั้ง

กลับไปเพราะมีภารกิจค้างคา

กลับไปเพราะมีเรื่องราวที่น่าสนใจ

กลับไปเพราะความประทับใจครั้งเก่า

หรือกลับไปเพราะอยากเห็นการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงบนเส้นทางเดิม

ไม่ต่างจากเส้นทางสายนี้ ที่หลากหลายเรื่องราวจากเส้นทางสายผลไม้ ทั้งฝั่งบกและฝั่งน้ำที่ทำให้เราต้องกลับไปอีกครั้ง

(นครปฐม : พ.ค. ๕๕)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้เขียนใช้กลวิธีการเขียนบทนำโดยการกล่าวถึงสาเหตุ ที่ผู้เขียนต้องเดินทางกลับไปยังสถานที่ที่ผู้เขียนเคยเดินทางไปมาแล้ว เนื่องจากผู้เขียนพบว่าสถานที่เหล่านั้นมีเรื่องราวที่น่าสนใจ และได้สร้างความประทับใจให้กับผู้เขียน แต่ผู้เขียนยังไม่ได้กล่าวถึงชื่อของสถานที่นั้นให้ผู้อ่านทราบโดยตรง ผู้เขียนจะใช้บทนำลักษณะนี้ เพื่อดึงดูดใจให้ผู้อ่าน ติดตามอ่านเนื้อเรื่องในลำดับต่อไป

๓.๑.๑.๒.๒ การนำเรื่องโดยการพรรณนา การนำเรื่องในลักษณะนี้ผู้เขียนจะใช้การพรรณนาถึงภาพความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับผู้เขียน และต้องการที่จะติดตามอ่านเนื้อเรื่องในลำดับต่อไป

การพรรณนา

ตัวอย่าง

ฉันยังคงเดินทาง...

แม้บางครั้งต้องเดินทางเพียงลำพังบนหนทางไกล แต่ฉันก็ยังรักที่จะเดินทางต่อไป อาจเพียงเพื่อไปสู่สถานที่แห่งใหม่ ซึ่งสงบงามอยู่ในหุบเขา ที่ห่มคลุมด้วยม่านหมอก ริมธารใสสายเล็ก ๆ หรือผืนทะเลสีคราม ที่เกลียวคลื่นซัดสาดกระทบฝั่งไม่เคยหยุดหย่อน บางทีอาจเป็นการเดินทางกลับไปยังจุดหมายเดิม ๆ เพื่อดูความเป็นไปของที่นี่ที่ฉันรัก

(วัดจันทร์ : ม.ค. ๕๓)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่า ผู้เขียนเขียนบทนำเพื่อเล่าถึงความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยวโดยภาพรวม แต่ยังไม่ได้ระบุถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่กำลังจะกล่าวถึงอย่างชัดเจน ผู้เขียนได้กล่าวถึงสาเหตุของการที่ผู้เขียนชอบที่จะเดินทาง เนื่องจากผู้เขียนต้องการทราบถึงความเป็นไปของสถานที่ที่ผู้เขียนเคยเดินทางไป

๓.๑.๑.๒.๓ การนำเรื่องโดยอ้างอิงจากคำพูดของผู้อื่น คือการเขียนบทนำโดยผู้เขียนจะยกเอาคำพูดของบุคคลอื่นมากล่าวถึง หรืออาจเขียนนำโดยการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่น และยังไม่ได้ระบุลงไปอย่างชัดเจนว่าผู้เขียนจะกล่าวถึงสถานที่ใด มีรูปแบบการเขียนดังนี้

การยกเอาคำพูดของบุคคลอื่นมากล่าว

ตัวอย่าง

หลายคนกล่าวว่าชีวิตเป็นเรื่องมหัศจรรย์ โดยเฉพาะในช่วงวัยแรกแห่งชีวิตนั้นโลกช่างดูกว้างใหญ่เสียเหลือเกิน ทั้งที่โลกในความหมายของเราในเวลานั้นอาจไม่กว้างไปกว่าบ้านหลังเล็กๆ ที่เราเคยอาศัยอยู่

เมื่อเราเติบโตใหญ่ขึ้น โลกที่เราเคยว่ากว้างนั้น ช่างดูคับแคบลงอย่างน่าอัศจรรย์ ซอกมุมต่าง ๆ ของบ้าน ที่เคยเป็นที่เล่นซ่อนหา เคยเป็นที่ที่เราได้เรียน

รู้เรื่องราวแห่งปฐมวัยของชีวิต กลับกลายเป็นสิ่งที่ไม่น่าสนใจสำหรับเราอีกต่อไป

(บึงบอระเพ็ด : ต.ค. ๔๒)

ตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าผู้เขียนเขียนบทนำโดยไม่ได้กล่าวถึงสถานที่โดยตรง ผู้เขียนได้ยกเอาคำพูดของบุคคลอื่นมาเขียนนำเรื่องเพื่อแนะนำ หรือชักชวนให้ผู้อ่านออกไปท่องเที่ยว เพื่อที่จะได้ให้โลกกว้าง ที่ยังมีสิ่งต่าง ๆ ซึ่งน่าสนใจ รอให้เราได้เรียนรู้อีกมากมาย สังเกตได้จากภาษาที่ ว่า หลายคนกล่าวว่า... ซึ่งเป็นคำพูดของบุคคลอื่นที่ผู้เขียนนำมาอ้างถึง

๓.๑.๑.๒.๔ นำเรื่องโดยการอธิบาย การเขียนบทนำในลักษณะนี้ ผู้เขียนจะยกเอาคำศัพท์หรือการกระทำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงขึ้นมา แล้วอธิบายความหมายของคำศัพท์ หรือการกระทำนั้น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงสิ่งที่ผู้อ่านจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป และเป็นการแนะนำถึงจุดเด่นของสถานที่ที่ตั้งกล่าว อีกประการหนึ่งด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การอธิบาย

ตัวอย่าง

“ขึ้นตาล” คือ การปีนขึ้นไปเอาน้ำตาลมะพร้าวเพื่อเอามาทำน้ำปิบ เป็นงานหนักสำหรับใครก็ตาม ที่ต้องปีนขึ้นปีนลงต้นมะพร้าวเข้า ๔๐ ต้น เย็น ๔๐ ต้น

(สมุทรสงคราม : ก.ย. ๔๕)

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้ยกเอาคำศัพท์ที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่อง คือ คำว่า “ขึ้นตาล” ขึ้นมาและได้อธิบายถึงความหมายของการขึ้นตาล เพื่อนำไปสู่วิถีชีวิตของชาวสวน ในแถบจังหวัดสมุทรสงครามที่มีอาชีพทำน้ำตาลมะพร้าว เพื่อแนะนำและชักชวนผู้อ่านให้ติดตามอ่านเนื้อเรื่องในลำดับต่อไป

๓.๑.๑.๑.๕ นำเรื่องโดยยกจุดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวมากล่าวถึง การนำเรื่องในลักษณะนี้ ผู้เขียนจะยกเอาสิ่งที่เป็นจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้เขียนเดินทางไปมากล่าวถึง ซึ่งจุดเด่นดังกล่าวนั้น เป็นสิ่งที่ผู้อ่านรับรู้ และเข้าใจได้ตรงกันว่า มีความสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ

กล่าวถึงจุดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว

ตัวอย่าง

แม่น้ำโขง... ชื่อนี้ไม่ได้เป็นที่รู้จักกันเฉพาะในหมู่คนไทย หรือเพื่อนประเทศ ที่มีลำน้ำสายนี้ไหลผ่านเท่านั้น หากแต่เป็นที่รู้จักกันดีในสายตาของชาวโลก ไม่ต่างไปจากแม่น้ำฮวงโห แม่น้ำแฉก และแม่น้ำไรน์เลยก็ว่าได้

ความขลังของแม่น้ำโขงนั้น เนื่องมาจาก เป็นแม่น้ำสายที่ยาวที่สุดของทวีปเอเชีย และมีต้นกำเนิดอยู่บนยอดเขาสูงประมาณ ๕,๕๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง อันเป็นแนวแบ่งเขตแดนระหว่างทิเบตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

(นครพนม: มิ.ย. ๕๓)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าผู้เขียนใช้รูปแบบการเขียนบทนำ โดยการกล่าวถึงชื่อแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นจุดสำคัญที่คนส่วนใหญ่มักจะนึกถึง เมื่อกกล่าวถึงจังหวัดในภาคอีสาน และแม่น้ำโขงนี้ก็มีความสัมพันธ์กับจังหวัดนครพนมคือได้ไหลผ่านจังหวัดนครพนมซึ่งเป็นสถานที่ที่ผู้เขียนเดินทางไป

จากตัวอย่างกลวิธีการเขียนบทนำในสารคดีท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่ได้กล่าวถึงสถานที่โดยตรงที่ได้กล่าวมาทั้งหมด สังเกตได้ว่ากลวิธีที่ผู้เขียนใช้จะมีความแตกต่างจากบทนำที่กล่าวถึงสถานที่โดยตรง บทนำที่กล่าวถึงสถานที่โดยตรงมักจะเริ่มต้นจากการเกริ่นนำ แล้วบอกชื่อของสถานที่ ส่วนกลวิธีการเขียนบทนำแบบไม่ได้กล่าวถึงสถานที่โดยตรงนี้ มักจะใช้การแสดงผลและการพรรณนาเป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลสารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยศึกษา พบว่าบทนำแบบไม่ได้กล่าวถึงสถานที่โดยตรงที่ผู้เขียนใช้มากที่สุดคือ การบอกถึงสาเหตุของการเดินทาง และการพรรณนาถึงสถานที่ที่ผู้เขียนประทับใจ

๓.๑.๒ ส่วนเนื้อเรื่อง

ส่วนเนื้อเรื่องเป็นส่วนที่มีความยาวมากที่สุดของสารคดีท่องเที่ยว ซึ่งจะประกอบด้วยส่วนที่เป็นอนุปริจเฉทหลายอนุปริจเฉท เป็นส่วนประกอบที่ให้รายละเอียดของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ อยู่ในรูปของการเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์ สามารถแบ่งองค์ประกอบของสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ในส่วนเนื้อเรื่องออกจากส่วนบทนำได้จาก การใช้คำแสดงลำดับเวลา ในการเล่าเรื่อง ดังตัวอย่างการแบ่งองค์ประกอบของปริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ที่ได้แสดงไว้ในตอนต้น

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (๒๕๓๓) กล่าวว่า ส่วนของเนื้อเรื่องเป็นส่วนที่ยาวที่สุดของงานเขียน เนื้อเรื่องจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับการวางโครงเรื่องสอดคล้องกันตั้งแต่ต้นจนจบ จัดลำดับเรื่องได้อย่างเหมาะสมว่าตอนใดควรมาก่อนหลัง ลำดับของเรื่องรับและต่อเนื่องกันโดยตลอด มีเนื้อหา

เข้มข้นเต็มไปด้วยสาระ มีหลักฐานน่าเชื่อถือ และมีความคิดเห็นดี เป็นความคิดที่มีรากฐานอยู่บนเหตุผล และข้อเท็จจริงที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่อง

สารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา มีวิธีการเขียนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ทั้งสาระความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริงและความบันเทิง นอกจากนี้สิ่งที่ถือว่าเป็นลักษณะเด่นของสารคดีท่องเที่ยวที่ทำให้สารคดีประเภทนี้แตกต่างจากสารคดีประเภทอื่น ๆ ก็คือ การมุ่งที่จะโน้มน้าวใจผู้อ่าน โดยมีจุดประสงค์เพื่อที่จะชักชวนให้ผู้อ่านเดินทางมาท่องเที่ยวยังสถานที่ที่ตนเองนำเสนอ สารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาจึงสามารถแบ่งองค์ประกอบย่อยได้ ๓ องค์ประกอบดังนี้คือ การให้รายละเอียด การแสดงความคิดเห็น และการอ้างอิง ซึ่งในแต่ละส่วนประกอบย่อยนี้ ผู้เขียนจะเขียนเล่า โดยมีจุดประสงค์เพื่อแนะนำ และโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเกิดความต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๒.๑ การให้รายละเอียด การให้รายละเอียดที่ปรากฏในสารคดีท่องเที่ยวนี้ จะให้การลำดับเรื่องราวต่าง ๆ ไปตามลำดับเวลาที่เกิดเหตุการณ์ เมื่อผู้เขียนเดินทางไปยังสถานที่ใดผู้เขียนจะให้รายละเอียดกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่นั้น ๆ เช่น เส้นทางและพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง จาก ตัวละคร ประวัติความเป็นมาของสถานที่ และการอธิบายคำศัพท์ ซึ่งจะพบในส่วนเนื้อเรื่อง ดังต่อไปนี้

๓.๑.๒.๑.๑ เส้นทางและพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ผู้เขียนหรือผู้เล่าจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางที่ใช้ในการเดินทาง โดยจะบอกชื่อของถนน ระยะทางที่ใช้ในการเดินทาง จังหวัด และสถานที่ที่ผ่านระหว่างการเดินทาง ส่วนใหญ่จะใช้คำบอกเวลาในการบอกเวลาเริ่มต้นของการเดินทางด้วย เช่น แต่เช้า โกล์เย็น เป็นต้น เพื่อแนะนำผู้อ่านเกี่ยวกับเส้นทางที่ผู้อ่านสามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

ตัวอย่าง

ออกจากกรุงเทพฯ แต่เช้า ผมเลือกเส้นทางสายธนบุรี –ปากท่อ ช่วงหกโมงเช้า นั้นรถยังน้อย ขับสบาย ๆ หลายคนคงคุ้นเคยกับเส้นทางสายนี้ เพราะเป็นเส้นทางสำคัญสู่ภาคใต้ ผ่านสมุทรสาครมาถึงสมุทรสงคราม แล้วผมจึงเลี้ยวขวาเข้าอัมพวา

(ราชบุรี : ต.ค. ๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าผู้เขียนให้รายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการเดินทางและเวลาที่ออกเดินทาง ตลอดจนจังหวัดที่ผู้เขียนผ่านในระหว่างการเดินทางเพื่อแนะนำเส้นทางที่ใช้ในการ

เดินทาง ที่ผู้เขียนคิดว่าเป็นเส้นทางหลัก และผู้อ่านส่วนใหญ่รู้จักเป็นอย่างดีให้ผู้อ่านทราบ นอก
จากนี้ผู้เขียนยังได้แนะนำให้อ่านออกเดินทางในตอนเช้า เพราะเป็นช่วงที่การจราจรคล่องตัว

ตัวอย่าง

เช้าวันที่ฝนปลายฤดูฝนพำเราออกจากกรุงเทพฯ กันตั้งแต่เช้า ด้วยรถ
กระบะขับเคลือนสี่ล้อเราใช้เส้นทางสายกรุงเทพฯ -ตาก ซึ่งทุกวันนี้สะดวกสบาย
มากเพราะทางวิ้งแยกเลนเกือบสี่เลนสร้างแล้วเสร็จเกือบถึงจังหวัดตาก

(แม่ปิง : พ.ย. ๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดในส่วนเนื้อเรื่องโดย บอกถึงเวลาที่เริ่ม
ออกเดินทางในช่วงเช้า และบอกพาหนะที่ใช้ในการเดินทางคือรถกระบะ แนะนำเส้นทางการเดินทาง
ทาง นอกจากนี้ยังได้ชักจูงให้อ่านเดินทางมาท่องเที่ยว โดยบอกว่าสภาพของเส้นทางที่ผู้เขียน
แนะนำผู้อ่านนั้นมีความสะดวกสบายมาก

๓.๑.๒.๑.๒ ฉาก จากการศึกษาพบว่าในสารคดีท่องเที่ยว จะมีการให้ราย
ละเอียดเมื่อผู้เขียนต้องการกล่าวถึงฉาก หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ หรือสิ่งปลูกสร้างที่
มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงการให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิถีชีวิตหรือประเพณีของคนในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้
อ่านเกิดจินตนาการและมองเห็นภาพที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอสู่อ่าน ผู้เขียนมักจะใช้การบรรยาย
ฉากเพื่อโน้มน้าวผู้อ่านให้อยากเดินทางมาท่องเที่ยว โดยจะใช้ภาษาในการบรรยาย หรือพรรณนา
ภาพความสวยงามต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เราเดินย้อนมาตามสันเขื่อน ฝนแดดเด่นระยิบ อากาศกำลังร้อนได้ที่
นกบั้งรอกใหญ่หลบร้อนอยู่บนต้นไม้ริมเขื่อน ทำผลุบโผล่เห็นแต่หางยาว ๆ
ลำน้ำแควใหญ่ได้เขื่อนไหลคดเคี้ยวเหมือนงูใหญ่นอนเหยียดยาว ชนนานไปกับป่า
แล้วหายลับไปทางขอบเขาไกลโพ้น

(กาญจนบุรี : ก.ค. ๕๒)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้เขียนได้พรรณนาถึงสภาพแวดล้อมที่ผู้เขียนได้สัมผัสเมื่อเดิน
ทางไปถึงสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งสภาพอากาศ และสิ่งที่ผู้เขียนพบระหว่างการเดินทาง ได้แก่ นกบั้ง
รอก นอกจากนี้ผู้เขียนจะได้ใช้ภาพพจน์การเปรียบเทียบลำน้ำน้ำแควใหญ่ว่าคดเคี้ยว เหมือนงู
ใหญ่นอนเหยียดยาว ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพตามการบรรยายฉากตามผู้เขียนพรรณนา ได้ชัด
เจนมากขึ้น และเกิดความต้องการที่จะมาสัมผัสความงามนี้ด้วยตนเอง

ตัวอย่าง

แสงสีหมากสุกฉาบเรือนยอดป่าต้นหน้าแล้งเป็นสีทอง ต้นปอกระด้าง
เหยียดต้นตรงสูงแขนงคอดตั้งป่า ผลิดอกรับฤดูแล้งพราวไปทั้งต้น จนกลายเป็น
ต้นไม้สีแสด สีแห่งความร่าเริงในช่วงเวลาที่ความยากแค้น ของฤดูแล้ง ที่กำลัง
เดินทางมาถึง

(แม่เงา : เม.ย. ๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้เขียนใช้ภาษาในรูปแบบของการพรรณนาภาพของ
สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของป่าในช่วงใกล้ฤดูแล้ง ที่ต้นไม้ต่าง ๆ เปลี่ยนเป็นสีทอง หรือ สี
แสด ซึ่งเป็นสีของป่าในหน้าแล้ง

ตัวอย่าง

ผมนั่งลงดูภาพชีวิตที่เคลื่อนผ่านไปมารอบกาย แม่ค้ากำลังคัดปลาสด
เตรียมไปขายยังตลาด ชาวบ้านใช้เป็นทางผ่านไปด้านตกข้าวกล้า ที่ผ่านไปมา
บ้างก็ถือเบ็ด สะพายสวิง ขวยแหไว้ในมือ บ้างก็หยุดพักท่าย ถ่ายปลาในข้อง
เอื้อเพื่อแก้มัน ชาวนากำลังไถเตรียมที่ดิน ฝูงวัวและเล็มหญ้าอยู่ตรงชายตลิ่ง
แมลงปอตัวสีสดสวยบินโฉบตามยอดหญ้า เสียงปลาฮุบเหยื่อบนผิวน้ำ นก
กระจิบหญ้าตัวกะจิตริตขนาดสองนิ้วมีร่องเสียงใส ฝูงเป็ดทะเลยานขึ้นสู่ท้องฟ้า
เมื่อคนหาปลาพายเรือฝ่าเข้าไปกลางดงบัวหลวง

(บึงโขงหลง : ต.ค.๔๕)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดของฉากเป็นวิถีชีวิตของผู้คนในท้อง
ถิ่นที่ปฏิบัติต่อกัน ซึ่งผู้เขียนได้พบเห็นระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ตลอดจนให้รายละเอียดฉาก
ที่เป็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เกี่ยวกับพืชและสัตว์ต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่อง ซึ่งเป็นภาพ
ของวิถีชีวิตของชาวบ้านในแถบนั้นอย่างแท้จริง

๓.๑.๒.๑.๓ ตัวละคร

จากการศึกษาพบว่าในสารคดีท่องเที่ยว จะมีการ
ให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวละคร เมื่อผู้เขียนต้องการกล่าวถึงตัวละครที่มีบทบาทเด่นในสารคดีท่อง
เที่ยวแต่ละเรื่อง เพื่อแนะนำตัวละครนั้น ๆ ให้ผู้อ่านทราบ ซึ่งตัวละครเหล่านี้มีบทบาทสำคัญที่ช่วย
ในการดำเนินเรื่องในฐานะที่เป็นผู้เล่าเรื่องราว หรือให้ความรู้ให้ที่พักอาศัยกับผู้เขียน นอกจากนี้ผู้
เขียนยังให้รายละเอียดของตัวละคร เพื่อให้ผู้อ่านสนใจและติดตามอ่านเนื้อเรื่องได้ โดยไม่รู้สึกร
ว่าซ้ำซากหรือจำเจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ปู่ดำเป็น ๆ ตัวไม้โตนัก ถูกมัดเป็นพวงห้อยอยู่หน้าเพิงหลังคามุงจาก
หญิงวัยกลางคนนั่งอยู่กับพื้น กำลังเย็บใบจากสำหรับมุงหลังคากระท่อมหลัง
ใหม่ ด้วยสองมือที่เต็มไปด้วยริ้วรอยบาดแผลจากกำมปู ช่างกายมีกระจาดใส่
อุปกรณ์กินหมากวางไว้

บ้านอาศัยอยู่กับลูกสาวคนสุดท้าย นาน ๆ สามีที่ไปอยู่ในสวนจึงจะ
มาเยี่ยมสักครั้ง

(พังงา : เม.ย. ๕๕)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า มีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครในเรื่อง ในที่นี่เป็นการให้
รายละเอียดของตัวละครที่เป็นหญิงวัยกลางคนชื่อ บ้านา ซึ่งผู้เขียนพบระหว่างการเดินทาง เพื่อ
ให้ผู้อ่านได้รู้จักและเข้าใจตัวละครที่ชื่อ บ้านา และสนใจติดตามอ่านเนื้อหาว่า ตัวละครตัวนี้มี
ความสำคัญอย่างไรกับสิ่งที่ผู้เขียนจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

ตัวอย่าง

เกษม สิทธิ เป็นชายชาวบ้านอาศัยอยู่ในหมู่บ้านใกล้ ๆ กับวัดพระธาตุ
ลำปางหลวง เรามักเห็นเขากวาดลานวัดและคอยดูแลเรื่องที่เขาคิดว่าพอจะช่วย
ได้... เรานั่งคุยกันหน้าวิหารพระพุทธ วิหารที่เก่าแก่ที่สุดในวัด เกษม เล่าเรื่อง
เรื่องราวเก่า ๆ ของเมืองลำปางให้ฟัง เหมือนกับว่าสิ่งเหล่านั้นแจ่มชัดอยู่ใน
ความทรงจำของเขา

(ลำปาง : ก.ค. ๕๓)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้ให้รายละเอียด กับผู้อ่านโดยการแนะนำเกี่ยวกับตัว
ละครในเรื่องที่ชื่อ เกษม สิทธิ ว่าเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้กับวัดพระธาตุลำปางหลวง ซึ่งเป็น
ผู้ที่รู้เรื่องราวต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวในเมืองลำปาง และได้เล่าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ในเมือง
ลำปางให้ผู้เขียนทราบ

๓.๑.๒.๑.๔ ประวัติความเป็นมาของสถานที่ เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยว ส่วน
ใหญ่จะมีการให้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ โดยมุ่งที่จะแนะนำและให้
ความรู้กับผู้อ่านที่จะได้ทราบถึงความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว นับเป็นกลวิธีการเขียนอย่าง
หนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นความน่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยว และเกิดความต้องการที่จะมาเที่ยว
ชม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

คลองดำเนินสะดวกนั้นขุดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยในปี พ.ศ. ๒๔๐๙ โปรดฯ ให้เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ขุดคลองเชื่อมระหว่างแม่น้ำท่าจีน จากปากคลองบางยาง อำเภอบ้านแพ้ว สมุทรสาคร มาทะลุแม่กลองที่ตำบลบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม...

(ราชบุรี : ต.ค. ๔๑)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติของสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นการให้ความรู้กับผู้อ่าน ถึงความเป็นมาของสถานที่ดังกล่าว

ตัวอย่าง

หนังสือวัดขนอนนั้น สร้างขึ้นมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดย พระครูศรีมหาสมุทร (หลวงปู่กล่อม) เป็นผู้ริเริ่มในการแกะตัวหนังสือ โดยสร้างชุดแรกตอนหนุมาณถวายแหวน และต่อมาก็ได้สร้างเพิ่มเติมอีก ๙ ชุดปัจจุบันมีตัวหนังสือรวม ๓๑๓ ตัว

(ราชบุรี : ต.ค. ๔)

ตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหนังสือวัดขนอน ให้ผู้อ่านทราบ โดยการอธิบายถึงจุดกำเนิดของการสร้างหนังสือ ซึ่งเป็นการแนะนำ ศิลปะการแสดงหนังสือ ให้ผู้อ่านทราบ อีกทั้งยังเป็นการให้ความรู้กับผู้อ่านด้วย

๓.๑.๒.๑.๕ คำศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะที่ปรากฏในเรื่อง เป็นการให้รายละเอียดของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในลักษณะของการให้คำจำกัดความของสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ผู้เขียนเล่า เพื่อแนะนำ หรือให้ความรู้กับผู้อ่าน

ตัวอย่าง

ความจริงคำว่า "ตลาดน้ำ" นั้น เพิ่งใช้เรียกขานกันภายหลัง เพราะแต่เดิมชาวบ้านเรียกกันว่า "นัด" ซึ่งมีรูปแบบเหมือนตลาดนัด คือนัดหมายกันนำสินค้าและผลิตผลในเรือกสวนใส่เรือมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน อาจมีกำหนดวันนัด เช่นทุกวัน ๒ คำ ๗ คำ และ ๑๒ คำ เป็นต้น

(ราชบุรี : ต.ค.๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อของสถานที่ท่องเที่ยวโดยการอธิบายคำศัพท์ คำว่า "ตลาดน้ำ" และ "นัด" เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวความเป็นมาของชื่อเรียกของสถานที่ได้อย่างถูกต้อง

ตัวอย่าง

“โกร” เป็นคำกะเหรี่ยง หมายถึง นอก หรือหน้า แม่ระเมิงโกรของ พวกเขาหมายถึง บ้านแม่ระเมิงที่อยู่ นอกสุด ใกล้ทางรถที่สุด

(แม่เงา : เม.ย. ๕๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าผู้เขียนได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ใช้ในท้องถิ่น โดยการแปลความหมายของคำศัพท์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ แนะนำสถานที่ที่ชื่อ “แม่ระเมิงโกร” ซึ่งเป็นชื่อเรียกเฉพาะของชาวกะเหรี่ยง ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏอยู่ในเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง

๓.๑.๒.๒ การแสดงความคิดเห็น

ส่วนที่เป็นการแสดงความคิดเห็นนี้จะทำให้อ่านทราบถึงความรู้สึกของผู้เขียนที่มีต่อสถานที่ หรือเหตุการณ์ที่ผู้เขียนพบ สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว หรือตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในเนื้อเรื่อง และ ความเห็นเกี่ยวกับสังคม ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ผู้เขียนได้รับ ลักษณะภาษาที่ปรากฏ จะประกอบด้วยคำแสดงความรู้สึก เช่น รู้สึกว่า มัก ดู น่าจะ คง ซ่างเป็น อาจ หรือคำแสดงการเปรียบเทียบ เช่น มากกว่า เป็นต้น ส่วนเนื้อความที่แสดงความคิดเห็นจะมีทั้งความเห็นของผู้เขียนในลักษณะที่เป็นความเห็นทั่ว ๆ ไป การกล่าวชม การเสนอแนะ การตักเตือน เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าการแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนนั้น จะเป็นการแสดงทัศนคติทางด้านบวกต่อสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อโน้มน้าวหรือชักจูงให้อ่านอยากเดินทางมาท่องเที่ยว และเป็นการแนะนำผู้อ่านด้วยว่าควรเตรียมพร้อมอย่างไร สำหรับการมาท่องเที่ยวในสถานที่ดังกล่าว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๒.๒.๑ ความคิดเห็นต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว

การแสดงความคิดเห็นในลักษณะนี้ผู้เขียนจะแสดงความเห็นเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว บุคคล หรือ สัตว์ที่ผู้เขียนพบ เป็นความคิดเห็นที่มุ่งที่จะกล่าวถึงความสนุกสนาน หรือเสนอแนะสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านอยากเดินทางมาท่องเที่ยว โดยไม่ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อม หรือทัศนคติโดยรวมที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคม

ตัวอย่าง

ผมรู้สึกในหัวนั้นว่า นอกจากการเอาชนะเส้นทางประมาณ ๑๕ กิโลเมตร บนดอยในสภาพร่างกายไร้การฟิตซ้อมออกกำลังมาก่อนหน้า จะเป็นเรื่องที่ชวนให้น้ำลายติดคอเป็นอย่างยิ่งแล้ว อีกด้านหนึ่งเรายังต้อง

เร่งทำเวลาให้ทันก่อนที่แสงตะวันจะรอนแสงลง

(เชียงดาว : ม.ค. ๔๒)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวด้วยจักรยานเสือภูเขาว่า ต้องมีการเตรียมตัว และพืดซ้อมร่างกายมาเป็นอย่างดี เพราะเส้นทางที่ต้องเดินทางด้วยจักรยานนั้นยาวไกล และยังต้องรีบไปให้ทันเวลาเพื่อที่จะให้ถึงจุดหมายก่อนค่ำ

ตัวอย่าง

ผมจินตนาการถึงภาพฝูงลิงป็นปายอยู่ตามหินผา ส่งเสียงเจี๊ยกแจ้กกันระเบ็งเซ็งแซ่ คงจะทำให้สวนหินแห่งนี้มีชีวิตชีวาขึ้นอีกมาก คิดไปคิดมาก็อดคิดเลยเถิดอิจฉาประเทศในทวีปแอฟริกา อย่างเคนย่า ที่ซึ่งสัตว์ป่าเป็นของที่หาดูได้ง่ายในธรรมชาติ

(ภูผาหิน : ก.พ. ๔๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า เมื่อผู้เขียนเดินทางไปที่สถานที่ท่องเที่ยวแห่งนี้ ผู้เขียนรู้สึกถึงความเงียบของสถานที่ ซึ่งส่งผลให้ผู้เขียนนึกถึงประเทศเคนย่า ที่สามารถพบเห็นสัตว์ป่าได้ง่ายได้ตามธรรมชาติ ตัวอย่างนี้แสดงถึงความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวโดยตรงและเป็นความคิดเห็นที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยวของผู้เขียนเอง

ตัวอย่าง

หลังจากชมการแสดงสาธิตหนังใหญ่ใช้เวลาราว ๑ ชั่วโมงในวันนั้น ทำให้ผมเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ ในความอัจฉริยะของบรรพบุรุษ ที่รังสรรค์งานศิลปะที่ยิ่งใหญ่เช่นนี้

(ราชบุรี : ต.ค.๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการแสดงหนังใหญ่ว่าเป็นสิ่งที่ผู้เขียนภาคภูมิใจในความสามารถของศิลปิน ผู้รังสรรค์ศิลปะการแสดงนี้ไว้ให้คงอยู่ เพื่อให้นม่านใจผู้อ่านให้สนใจและต้องการมาชมความยิ่งใหญ่ของศิลปะการแสดงประเภทนี้

๓.๑.๒.๒.๒ ความคิดเห็นต่อสังคมที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยว เป็นความคิดเห็นอย่างกว้าง ได้แก่ความเห็นเกี่ยวกับสังคมมนุษย์ ที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยวของผู้เขียน ที่มีต่อสังคม ไม่เพียงแต่สังคมที่ผู้เขียนได้เดินทางไปเท่านั้น แต่รวมถึงสังคมของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป เป็นการแสดงทัศนคติโดยรวมมักจะอยู่ในรูปของการเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท

ตัวอย่าง

แนวหนึ่งฉันรู้สึกเหมือนกับว่า เรามีสายตาที่แตกต่างกัน ระหว่างคนเมืองกับคนท้องถื่น เรามักติดกับความสวยงามภายนอก โดยที่ไม่รู้หรือไม่สนใจ ด้วยซ้ำว่าแก่นแท้ของมันนั้น คืออะไร

(เขาหลวง : ก.ย. ๕๑)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโลกทัศน์ที่แตกต่างระหว่างคนเมืองกับคนในชนบท ซึ่งเป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับสังคม นอกจากนี้ยังเป็นการแนะนำให้อ่านเข้าใจถึงแก่นแท้ในการดำเนินชีวิต

ตัวอย่าง

ถึงแม้ชาวเกาะยาวจะประกอบอาชีพทำประมง แต่พวกเขา ก็ไม่ได้ทำเป็นธุรกิจใหญ่โตหรอกนะ เป็นแค่เพียงประมงขนาดเล็ก เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัวเท่านั้น ไม่ได้หวังตักตวงสินทรัพย์ในทะเลกันจนร่ำรวย ดูพวกเขามีความสุขกับชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ คนเราจะกอบโกยอะไรกันนักหนา มีปัจจัย ๔ มีคนให้รัก และเป็นที่ยรักของใครบ้าง แค่นี้ก็น่าจะเพียงพอแล้ว

(เกาะยาว : เม.ย. ๕๑)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย สมถะ ของคนในท้องถื่นที่ผู้เขียนพบ และได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้จักประมาณตน ไม่โลภ และรู้จักใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างรู้คุณค่า

๓.๑.๒.๓ การอ้างอิง เป็นการให้ข้อมูลกับผู้อ่านโดยนำเอาคำพูดของตัวละครที่มีความสัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกับเรื่องและผู้เขียนกำลังเขียนอยู่โดยตรงมากล่าวถึง เป็นการแนะนำและให้ข้อเท็จจริงกับผู้อ่าน นอกจากนี้การอ้างอิงยังทำให้สารคดีเรื่องนั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือ และมีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น สามารถแบ่งการอ้างอิงได้ ๒ ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๑.๒.๓.๑ การอ้างอิงจากคำพูดของตัวละครที่เป็นข้อเท็จจริง

ตัวอย่าง

“เมื่อก่อนมันมีกำแพงเมือง แต่ถูกชุดไปหมดแล้ว” พระอธิการสุเมโธ เจ้าอาวาสเริ่มต้นเล่า

“ในเมืองลอนนี้มีวัดเก่า ๆ ตั้งอยู่ตั้ง ๗๒ วัด เป็นเมืองหน้าด่านของเมืองภูเกตุยาว เป็นอยู่ชั่ววู้น้ำที่เดียวละ”

(พะเยา : ก.พ. ๕๔)

จากตัวอย่างนี้ จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้นำเอาคำพูดของตัวละครมากล่าวถึง ในการให้รายละเอียดของสถานที่ผู้อ่านทราบ โดยยกเอาคำพูดของ พระอธิการสุเมธ ซึ่งเป็นผู้รู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของเมืองลอ มาอ้างอิง เพื่อแนะนำผู้อ่านให้ทราบถึงความเป็นมาของเมืองลอ

ตัวอย่าง

ลุงหลุยทำกะปิมากกว่า ๔๐ ปี ตั้งแต่สมัยออกเดินเรือไปหาเคยเอง จนทุกวันนี้ต้องซื้อให้เขาเอามาส่งถึงบ้าน

"กะปิมันก็มีหลายอย่างนะ อย่างเคยตาตำตัวเล็ก ๆ เป็น ๆ นี่ตากแดดเป็นกะปิชั้นหนึ่ง สีส้มจะแดงโดยธรรมชาติอยู่แล้วไม่ต้องใส่สี อย่างนี้เขาขายกิโลฯ ละ ๖๐ บาท ถ้าเคยตาตำตัวเล็ก ๆ ที่นำมาตากแดด จะเป็นกะปิชั้นรอง"

(สมุทรสงคราม : ก.ย ๕๕)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้นำเอาคำพูดของตัวละครมากล่าวถึงในการให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งของ ในที่นี้เป็นการใช้รายละเอียดเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างกะปิแต่ละชนิดให้ผู้อ่านทราบ เป็นการให้ความรู้กับผู้อ่าน

๓.๑.๒.๓.๒ อ้างอิงจากเกร็ดความรู้ประเภทเรื่องเล่าหรือตำนาน

ตัวอย่าง

วังน้ำลึกตรงโค้งน้ำนี้เอง ชาวกะเหรี่ยงและชาวเรือที่แล่นขึ้นล่องเป็นประจำ เล่าขานกันถึงเรื่องลึกลับ คนขับเรือคนหนึ่งล่องเรือตามน้ำลงมายังบ้านแม่หลุยส์เมื่อเห็นวังน้ำลึกเขาเห็นอะไรชนิดหนึ่งนั่งอยู่บนโขดหินกลางน้ำ ลำตัวท่อนบนเป็นมนุษย์ แต่ท่อนล่างเป็นปลา กระโจนลงน้ำหายไป

(แม่เงา : เม.ย. ๕๕)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้ใช้การอ้างอิงจากแทรกเกร็ดความรู้ที่เป็นเรื่องเล่าของคนในท้องถิ่นที่เล่าสืบต่อกันมา และยังไม่มีข้อพิสูจน์ที่แน่ชัด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความน่าสนใจ และน่าติดตามในเรื่อง

ตัวอย่าง

"มีเรื่องเล่าว่า สมัยก่อนที่ชาวบ้านปวนพู่ เมื่อมีการทำบุญในวันพระ ทุกครั้งจะมีคนแปลกหน้าแต่งตัวแบบโบราณที่ชาวบ้านไม่เคยเห็นหน้าคำตามาก่อนนำข้าวปลาอาหารมาร่วมทำบุญ และฟังเทศน์ฟังธรรมที่วัดอยู่เสมอ ข้าวของเครื่องใช้ เช่นถ้วยชามที่ใส่อาหารมาถวายพระก็สวยงามและแปลก

ประหลาดกว่าชาวบ้านป่วนทุตัวไป ต่อมาคนแปลกหน้าถูกชาวบ้านขโมย
ถ้วยชาม จึงหายหน้าไปไม่มาทำบุญอีก..."

(เลข : ก.พ.๔๒)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้นำเรื่องเล่าที่ได้ยินจากชาวบ้านมาแทรกลงในสารคดีท่องเที่ยวเพื่อทำให้เนื้อหาของสารคดีนั้น ๆ มีความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้นและเป็นการให้ความรู้กับผู้อ่านอีกประการหนึ่งด้วย

ตัวอย่าง

“ ลืมโตะเคี่ยม พ่อค้าจีนที่มาแต่งงานกับลูกสาวเจ้าเมืองปัตตานีเป็นคนสร้างมัสยิดแห่งนี้ เป็นมัสยิดแรกในเมืองไทยเลยนะ ที่นี้น้องสาวชื่อ ลืมกอเหนี่ยว มาจากเมืองจีนมาตามแต่พี่ชายไม่ยอมกลับ น้องสาวก็เลยมาผูกคอตายที่ต้นมะม่วงหิมพานต์หน้ามัสยิด แล้วสาปแช่งเอาไว้ไม่ให้สร้างเสร็จ...” คุณลุงหะยีผู้ดูแลมัสยิดเล่าให้พวกเราฟังถึงประวัติความเป็นมา อันเป็นตำนานพื้นบ้าน

(ปัตตานี : ก.ย. ๔๔)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ผู้เขียนได้สอดแทรกตำนานพื้นบ้านที่ได้ยินจากผู้ดูแลมัสยิดลงในส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และให้ความรู้กับผู้อ่านเกี่ยวกับตำนานพื้นบ้านของสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว

๓.๑.๓ บทสรุป

สารคดีท่องเที่ยวที่นำมาศึกษาครั้งนี้ ในส่วนที่เป็นบทสรุปนั้น เป็นการนำเรื่องราวของการเดินทางท่องเที่ยวทั้งหมดในส่วนเนื้อเรื่อง ที่เป็นจุดเด่นหรือใจที่เป็นใจความสำคัญมากกล่าวถึง รวมทั้งบอกถึงความรู้สึกของผู้เขียนเองที่มีต่อการเดินทางท่องเที่ยว โดยจะกล่าวถึงสิ่งที่ได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว ที่ผู้เขียน หรือผู้เล่าประทับใจ เพื่อโน้มน้าวใจผู้อ่านให้เดินทางมาท่องเที่ยว ผู้อ่านจะทราบว่าเป็นเรื่องได้ดำเนินมาถึงช่วงท้าย หรือทราบว่สารคดีเรื่องนั้น ๆ กำลังจะจบลง สามารถตัดสินใจได้จาก การใช้รูปภาพที่แสดงการสิ้นสุดของการเดินทางเพื่อสรุปความดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตัวอย่าง

สายมากแล้ว สะพานแม่เงาตระหง่านอยู่เบื้องหน้า บนทางหลวงหมายเลข ๑๐๕ เรามองเห็นรถยนต์แล่นผ่านไป เป็นครั้งแรกหลังจากที่ไม่ได้พบเห็นมาตลอด ๓ วันเต็ม นี่เป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกว่าในที่สุดการเดินทางได้สิ้นสุดลง

แล้ว ตื่นจากฝันหวอนกลับสู่ชีวิตอันเร่งรีบอีกครั้ง

(แม่เงา : เม.ย. ๔๔)

ตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้เขียนได้เขียนสรุปโดยการกล่าวถึงสะพานแม่เงาที่ผู้เขียนพบหลังจากออกจากแม่เงาเพื่อเดินทางกลับ ซึ่งเป็นสถานที่อันเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการสิ้นสุดของการเดินทางในครั้งนี้

ตัวอย่าง

แล้วในวันรุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันที่จะต้องโบกมืออำลาเมืองปัตตานี เมื่อ “เจ้าตีใหญ่” ออกเดินทางมุ่งหน้ากลับสู่กรุงเทพฯ ก็เป็นอันว่าภารกิจล่าชุมทรัพย์แผ่นดินใต้ของเราที่ สิ้นสุดแต่เพียงเท่านี้ ซึ่งพวกเราก็ได้ค้นพบว่าสมบัติแผ่นดินใต้นั้นมีอยู่มากมาย

(ปัตตานี : ก.ย. ๔๔)

ตัวอย่างข้างต้นพบว่าผู้เขียนได้เขียนสรุปโดยการกล่าวถึงวันที่เป็นที่สิ้นสุดของการเดินทางเที่ยวเมืองปัตตานี ซึ่งผู้เขียนได้สรุปว่า จากการท่องเที่ยวในครั้งนี้ทำให้ผู้เขียนทราบว่า ภาคใต้ของประเทศไทยนั้นมีสิ่งที่น่าสนใจมากมาย เป็นการแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและโน้มน้าวใจผู้อ่าน

ตัวอย่าง

บนเส้นทางสวนผลไม้ในสามจังหวัด มีหลายอย่างที่เรารู้ได้จากการเดินทาง ไม่ว่าจะเป็นความรู้เกี่ยวกับเรื่องผลไม้ วิธีการดำเนินชีวิตและภูมิปัญญาของชาวสวน ที่ได้รับการบอกเล่าของชาวสวน หรือพบเห็นตามทางที่พบบาน ตลอดจนความเพลิดเพลินจากเส้นทางที่ผ่านสองฝั่ง ทั้งทางฝั่งบกและฝั่งน้ำ รวมทั้งความเอื้ออาทรจากเจ้าของท้องถิ่นที่เราได้พบ

(นครปฐม : พ.ค. ๔๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนได้นำเรื่องราวทั้งหมดที่ได้กล่าวถึงในเนื้อเรื่องมา กล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งโดยสรุปเป็นประเด็นย่อย ๆ ให้ผู้อ่านทราบว่าตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนเดินทางท่องเที่ยวนั้นผู้เขียนได้รับความรู้ ความสนุกสนาน และความเอื้ออาทร ซึ่งสิ่งเหล่านั้นได้สร้างความประทับใจให้กับผู้เขียน

จากข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยพบว่า การเขียนบทสรุปในของสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ส่วนใหญ่ จะจบแบบสรุปความโดยสรุปเรื่องราวทั้งหมด หรืออ้างถึงเนื้อเรื่องในตอนต้น แล้วนำมาสรุปอีกครั้ง เพื่อแสดงให้เห็นผู้อ่านทราบว่าสารคดีเรื่องนั้น ๆ กำลังจะจบลงแล้ว นอกจากนี้สารคดีท่องเที่ยวบางเรื่องจะกล่าวถึงสถานที่ที่เป็นจุดสิ้นสุดของการเดินทาง ในการสรุปเรื่องราวการเดินทาง

ทั้งหมด ในสารคดีท่องเที่ยวบางเรื่องนอกจากจะมีบทสรุปแล้ว ผู้วิจัยพบว่ามี การเขียนบทส่งท้าย เพื่อแฝงแง่คิดบางประการให้กับผู้อ่าน หรือเพื่อเป็นการเชิญชวนผู้อ่านให้มาท่องเที่ยว ดังจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

๓.๑.๔ บทส่งท้าย

บทส่งท้าย มีรูปแบบคล้ายคลึงกับการเขียนในส่วนบทนำ สิ่งที่เป็นเครื่องบ่งบอกว่า ผู้เขียนได้เล่าเรื่องมาถึงตอนท้ายสุดคือ เนื้อหาย่อในหน้าสุดท้าย เนื้อหาที่ปรากฏในบทนี้ ผู้เขียน จะเขียนให้สอดคล้องกับส่วนที่เป็นบทนำ เพื่อแฝงความคิดบางประการให้กับผู้อ่าน และอาจมีการ กล่าวเชิญชวนให้ผู้อ่านเดินทางไปเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น ๆ มีรูปแบบการเขียนดังนี้

๓.๑.๔.๑ ใช้การซ้ำคำกับส่วนบทนำ เป็นการนำเอาคำที่ใช้เขียนในส่วน บทนำมาเขียนซ้ำอีกครั้ง เพื่อแสดงความสอดคล้องขององค์ประกอบในสารคดีท่องเที่ยว ระหว่าง ส่วนบทนำ และบทส่งท้าย และเพื่อแสดงถึงการเขียนสารคดีท่องเที่ยวที่เป็นลีลาเฉพาะของนัก เขียนแต่ละคน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บทนำ

วันหยุด เป็นวันที่หลาย ๆ คนปรารถนา ไม่ว่าจะเป็เด็ก นักเรียนหรือคนทำงาน ในขณะที่หลาย ๆ คนอาจไม่มีวันหยุดให้ กับชีวิตมาเนิ่นนานนานเต็มที จนเจ้าตัวเองก็ลืมเลือนไปแล้วว่า การพักผ่อนในวันหยุดที่ละวางจากทุกสิ่งทุกอย่างนั้น มีรสชาติ เป็นอย่างไร

บทส่งท้าย

สำหรับวันหยุดง่าย ๆ สบาย ๆ ในวันนี้ผมใช้มันอย่างคุ้มค่า และภาคภูมิใจกับวิถีชีวิตไทย ๆ ที่ได้สัมผัสยิ่ง คุณล่ะครับจะไม่ ลองตามผมไปสัมผัสดูบ้างหรือ

(ราชบุรี : ต.ค. ๕๑)

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ผู้เขียนเขียนบทส่งท้ายโดยการใช้ถ้อยคำเชิญชวนผู้อ่านให้มา เที่ยวยังสถานที่ที่ผู้เขียนได้เดินทางไปดังกล่าว โดยการนำเรื่องเกี่ยวกับวันหยุดที่กล่าวไว้ในส่วน บทนำมากล่าวซ้ำอีกครั้ง

ตัวอย่าง

บทนำ

อาจเป็นเพราะดวงดาวลิขิตไว้ หรืออาจเป็นเพราะความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะทำให้ชีวิตผูกพันอยู่กับการเดินทางหรืออาจเป็นทั้งสองอย่าง บ่อยครั้งเราจึงห่างไกลจากบ้าน ไปอยู่ยังส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศเสมอ ทางสายยาวที่ทอดไกลสุดสายตากำลังรอให้เรา ตามทางไป

บทส่งท้าย

เรื่องราวร่ายทางของถนนสายภูเขาที่เรา “ตาม” ทางมา ล้วนมีสิ่งแปลกใหม่ให้ได้เรียนรู้ บ่อยครั้งที่เราเดินทาง “ตาม” รอยของนักเดินทางรุ่นก่อน แต่ทุกครั้งเรารู้ดีว่า มันไม่ใช่แค่การ “ตาม” เพราะตามทางที่ตามมา เราได้เรียนรู้เรื่องราวและมองเห็นแง่มุมที่แตกต่างจากนักเดินทางคนก่อนเสมอ

(ตามทางสู่ภูเขา : ก.พ. ๕๑)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าผู้เขียน ได้ใช้การซ้ำคำเพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนที่เป็นบทนำและบทส่งท้าย ได้แก่คำว่า “ตามทาง”

ตัวอย่าง

บทนำ

ฉันยังคงเดินทาง

แม้บางครั้งต้องเดินทางเพียงลำพังบนหนทางไกล แต่ฉันก็ยังรักที่จะเดินทางต่อไป.บางที่อาจเป็นการเดินทางไปยังจุดหมายเดิม ๆ เพื่อดูความเป็นไปของที่นี่ ฉันรัก...

บทส่งท้าย

บ่อยครั้งที่ฉันคิดถึงใครต่อใครขณะเดินทาง อาจเป็นเพราะเราเคยร่วมทางกันบนเส้นทางสายนั้น ...แล้วฉันก็ได้เรียนรู้ว่าความทรงจำอันอบอุ่นอ่อนหวานในวันเก่าสามารถเรียกรอยยิ้มและน้ำตา ได้พอ ๆ กัน

(วัดจันทร์ :ม.ค.๕๓)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าผู้เขียนได้เขียนบทส่งท้ายในลักษณะของการนำส่วนที่เป็นบทนำเกี่ยวกับการเดินทางมากล่าวถึงอีกสังเกตได้จากคำว่า “เดินทาง” ซึ่งทำให้บทส่งท้ายดังกล่าวมีความสอดคล้องกับส่วนที่เป็นบทนำ

๓.๑.๔.๒ การซ้ำโครงสร้าง

ตัวอย่าง

บทนำ

ฉันก็มองมองรองเท้าผ้าใบสีเขียวที่มีแบบทหารจีน และทหารพม่าตามชายแดนใส่กันอีกครั้ง มันเป็นรองเท้าราคาถูก คู่ละไม่ถึง ๑๐๐ บาท ซึ่งถูกโยนกองไว้ในตู้เก็บของที่บ้านมาหลายปีติดๆ จะว่าไปฉันเคยหยิบมันมาใส่เพียงครั้งสองครั้งเท่านั้นเอง จนเมื่อไม่กี่วันมานี้เมื่อรองเท้าเดินปายี่ห้อยดังราคาแพง ที่เคยใส่เป็นประจำมากกว่า ๓ ปี หลุดเป็นชิ้น ๆ จากการเดินเลียบเลาะลำธารในป่าซับลังกา เจ้ารองเท้าผ้าใบราคาถูกนี้จึงถูกนึกถึงและหยิบมาใส่อีกครั้ง แม้จะยังไม่คุ้นกับมันนัก แต่ระยะทางที่ผ่านมากกว่า ๑ กิโลเมตร ก็ทำให้ฉันเบาใจกว่าเดิม จริง ๆ แล้ว มันก็ไม่เลวร้ายอย่างที่คิดไว้แต่แรก

บทส่งท้าย

ฉันก็มองมองรองเท้าผ้าใบสีเขียวที่มีแบบทหารจีน และทหารพม่าตามชายแดนใส่กันอีกครั้ง มันเป็นรองเท้าราคาถูก คู่ละไม่ถึง ๑๐๐ บาท ซึ่งถูกโยนกองไว้ในตู้เก็บของที่บ้านมาหลายปีติดๆ จะว่าไปฉันเคยหยิบมันมาใส่เพียงครั้งสองครั้งเท่านั้นเอง จนเมื่อไม่กี่วันมานี้ เมื่อรองเท้าเดินปายี่ห้อยดังราคาแพง ที่เคยใส่เป็นประจำมากกว่า ๓ ปี หลุดเป็นชิ้น ๆ จากการเดินเลียบเลาะลำธารในป่าซับลังกา เจ้ารองเท้าผ้าใบราคาถูกนี้จึงถูกนึกถึงและหยิบมาใส่อีกครั้ง ถึงตอนนี้ระยะทางกว่า ๓๐ กิโลเมตร ที่ลุยป่าฝ่าดงมาหลายวัน ก็ทำให้ฉันคุ้นกับมันมากขึ้น มากจนมั่นใจว่า แต่ละก้าวของฉันจะไม่พลาดพลั้งลื่นไถลลงง่าย ๆ เหมือนครั้งก่อน ๆ ที่ผ่านมา

(ดอยภูแว : พ.ย. ๕๒)

จากตัวอย่างข้อความที่ขีดเส้นใต้ข้างต้นจะเห็นว่า ผู้เขียนได้เขียนบทส่งท้ายโดยใช้โครงสร้างเหมือนกับส่วนบทนำทั้งโครงสร้าง โดยเปลี่ยนเฉพาะข้อความในส่วนท้ายเท่านั้น ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการเขียนบทส่งท้ายซึ่งจะทำให้สารคดีท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ และแสดงถึงความสามารถในการใช้ภาษาของผู้เขียน

ตัวอย่าง

บทนำ หลายครั้งที่การเดินทางที่ผ่านมาทำให้เราต้องกลับไปอีกครั้งหรือ
อีกหลายครั้ง

กลับไปเพราะมีภารกิจค้างคา

กลับไปเพราะมีเรื่องราวที่น่าสนใจ

กลับไปเพราะความประทับใจครั้งเก่า

หรือกลับไปเพราะอยากเห็นการคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงบน
เส้นทางเดิม

ไม่ต่างจากเส้นทางสายนี้ ที่หลากหลายเรื่องราว จากเส้นทาง
สายผลไม้ ทั้งฝั่งบกและฝั่งน้ำที่ทำให้เราต้องกลับไปอีกครั้ง

บทส่งท้าย เราคงต้องกลับไปอีกหลายครั้ง

(นครปฐม : พ.ศ. ๔๕)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่าในส่วบทนำผู้เขียนกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้ บางคนเลือกที่จะเดิน
ทางไปสถานที่เดิม ๆ และในส่วนที่เป็นบทส่งท้ายนั้นมีการเน้นย้ำว่า จะต้องกลับไปยังสถานที่ดัง
กล่าวอีก มีรูปแบบการเขียนโดยการซ้ำโครงสร้างกับส่วบทนำ

จะเห็นได้ว่า สารคดีท่องเที่ยวที่ผู้เขียนนำมาศึกษามีองค์ประกอบย่อยสำคัญ ๔ องค์
ประกอบตามลำดับดังที่กล่าวมา แต่ละองค์ประกอบนั้นมีรูปแบบการเขียนที่แตกต่างออกไป มี
ความหลากหลายทางด้านการใช้ภาษา ในการเขียนเล่าเรื่องราวการท่องเที่ยวตามประสบการณ์ที่
แต่ละคนได้รับ และแตกต่างกันตามความถนัดของผู้เขียนแต่ละคน

จากการวิเคราะห์บริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่พบ
ในสารคดีท่องเที่ยวทุกบริจเฉท จะมีการเรียงลำดับขององค์ประกอบที่แน่นอน คือ

(บทนำ) + เนื้อเรื่อง + บทสรุป + (บทส่งท้าย)

จากการศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบบังคับที่พบในบริจเฉทสารคดีท่องเที่ยวทุกเรื่องทั้งสิ้น
๒ องค์ประกอบคือ เนื้อเรื่อง และบทสรุป นอกจากนี้ยังพบว่า มีองค์ประกอบที่ไม่บังคับ โดยจะ
ไม่ปรากฏในทุกบริจเฉท ๒ องค์ประกอบ คือองค์ประกอบในส่วบทนำ และบทส่งท้าย สามารถ
แสดงได้ดังแผนภูมิข้างล่างนี้

แผนภูมิที่ ๑

องค์ประกอบของปริเจตสารคดีท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่านอกเหนือจากการแสดงความสัมพันธ์ของปริเจตด้วยองค์ประกอบดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยพบว่าปริเจตสารคดีท่องเที่ยวยังแสดงความสัมพันธ์ในระดับมหภาคด้วยการดำเนินเรื่องตามลำดับเวลา และใช้การเล่าเรื่องผ่านความคิด และมุมมองของผู้เขียน อันสอดคล้องกับแนวคิดปริเจตเรื่องเล่าของ Longacre ดังนั้นในหัวข้อต่อไป ผู้วิจัย จะกล่าวถึงกลวิธีการเล่าเรื่องในสารคดีท่องเที่ยว โดยจะศึกษาเกี่ยวกับการลำดับเวลา และ การอ้างถึงผู้กระทำ ซึ่งในที่นี้หมายถึงตัวผู้เขียนว่า สารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานี้ มีกลวิธีการเล่าเรื่องอย่างไร

๓.๒ กลวิธีการเล่าเรื่องในปริศนศาสตร์คดีท่องเที่ยว

Longacre (1983) ได้แบ่งประเภทของปริศนศาสตร์ออกเป็น ๔ ประเภท โดยใช้เกณฑ์สองประการในการแบ่งประเภทของปริศนศาสตร์ ตามเนื้อหาและความหมาย คือ ความสำคัญของตัวละคร และความสำคัญของการเรียงเหตุการณ์ไปตามมิติของเวลา ประเภทของปริศนศาสตร์ที่ Longacre แบ่งไว้มีดังนี้ คือ ปริศนศาสตร์เรื่องเล่า (Narrative discourse) ทรรศนปริศนศาสตร์ (Expository discourse) ปริศนศาสตร์ข้อปฏิบัติ (Behavioral discourse) และ ปริศนศาสตร์กระบวนการ (Procedural discourse)

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการเล่าเรื่องในปริศนศาสตร์คดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. จากการศึกษาพบว่า ปริศนศาสตร์คดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. มีการดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลา และมีการอ้างถึงผู้กระทำซึ่งในที่นี้หมายถึงผู้เขียนตลอดทั้งเรื่องที่เขียน ในสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่องมีการใช้คำแสดงลำดับเวลา และคำสรรพนามที่ใช้อ้างถึงตัวผู้เขียน หรือผู้เล่า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๒.๑ การเรียงลำดับเวลา

จากข้อมูลที่ได้ศึกษาพบว่าปริศนศาสตร์คดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. มีการดำเนินเรื่องเป็นไปตามลำดับเวลา (contingent temporal succession) และมีการใช้คำบอกเวลาเพื่อเชื่อมโยงเนื้อเรื่องตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ ผู้เขียนจะให้การลำดับเวลาเป็นแกนในการดำเนินเรื่อง โดยจะให้การลำดับเวลาดังกล่าวในการเชื่อมโยงเนื้อเรื่องในแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน และจะเริ่มต้นเล่าเรื่องโดยใช้การลำดับเวลา ในองค์ประกอบส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องของสารคดีท่องเที่ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

บ่ายมากแล้ว รถปิกอัพ ๒ คันบรรทุกคนร่วม ๒๐ คน และสัมภาระ
เพียบแป้ล้ เร่งเครื่องสู่ความสูงชันและคดเคี้ยว...

“จากจุดนี้ต้องเดินไปอีก ๖ ชั่วโมง สงสัยวันนี้สามทุ่มยังไม่ถึงแคมป์”
แมกซ์ ซึ่งเป็นผู้นำคณะกล่าวขึ้นด้วยน้ำเสียงเป็นกังวล... ขณะนั้นเป็นเวลาบ่าย
สามสี่สิบห้า นาที

พระจันทร์ขึ้น ๑๕ คำทอแสงนวล ฉาบทารายรอบเป็นสีเงินยวง
ขณะนั้นเป็นเวลาใกล้สี่ทุ่ม แทบไม่มีเสียงพูดคุย มีเพียงเสียงย่ำเท้าไปตามทาง
ดินแคบ ๆ ลมดีกโชยมาแผ่ว ๆ

เราเดินขึ้นคดอยเล็ก ๆ อีกลูก... มันเป็นเวลาใกล้สี่ทุ่ม ที่คน ๒๐ คน
ซึกแถวเดินเรียงกัน...

ตีหนึ่ง หลังจากข้ามห้วยช่วงสุดท้าย เสียงจากข้างหน้าก็ตะโกนบอกว่า
ถึงแล้ว...

(แม่เงา : พ.ย. ๕๔)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องไปตามลำดับเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยจะใช้คำบอกเวลาเป็นแกนในการดำเนินเรื่อง ถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้อ่านติดตามเนื้อเรื่องได้อย่างเข้าใจตามลำดับเวลาที่ผู้เขียนกล่าวถึง คำบอกเวลาจากตัวอย่างข้างต้น ได้แก่คำว่า บ่าย สามทุ่ม บ่ายสามสี่สิบห้านาที ดึก สี่ทุ่ม ตีหนึ่ง นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้เขียนได้ใช้การบอกเวลาในรูปของประโยคด้วย ได้แก่ พระจันทร์ขึ้น ๑๕ คำ ทอแสงนวลฉาบทารายรอบเป็นสีเงินยวง

ตัวอย่าง

เสียงร้องของนกยูงแว่วมาตั้งแต่เช้ามีด ฉันทนอนฟังเสียง ไต้งโฮง ไต้งโฮง
อยู่ในเต็นท์ขณะนาฬิกาบอกเวลาตีห้า...

ตอนที่เราก่ออกเดินทางไปในน้ำตกธารสวรรค์นั้นสายแล้ว ดวงอาทิตย์อยู่
เหนืออยู่เหนือยอดเขา...

เราออกจากหมู่บ้านนาบัวในตอนเที่ยง ผู้ใหญ่บ้านสุไฟว์ เดินมาส่งที่รถ
ที่รถและอวยพรให้ทุกคนโชคดี...

ไรฝ้ายในแสงแดดสีทองยามเย็นก็สวไปอีกแบบหนึ่ง...

ก่อนที่เช้าวันนี้เราจะไปถ้ำผาตั้ง ที่หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติดอยภู
นางที่ ภน. ๑ (ผาตั้ง) พี่สงวนพาเราแวะเข้าวัดเก่าแก่

เที่ยงกว่า เรามาถึงหน่วยพิทักษ์ ถ้ำผาตั้ง ซึ่งเป็นถ้ำน้ำลอดและหยุด
การเจริญเติบโตแล้ว...

เวลาช่วงเย็นถูกใช้ไปที่แก่งหลวงเราจอดรถได้ต้นฉำฉา...

แดดสุดท้ายกำลังจะหมดไป ซึ่งก็เป็นเวลาเดียวกับที่ปลาจากกลุ่มสุดท้าย
ว่ายว่ายทวนน้ำขึ้นแก่งไปได้...

(ดอยภูนาง : ธ.ค. ๕๓)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวได้ใช้กลวิธีการเล่าเรื่องไปตามลำดับเวลาที่เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละวัน โดยเริ่มตั้งแต่เวลาเช้า จนกระทั่งถึงเวลาเย็น แล้วเริ่มต้นเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวันรุ่งขึ้น ไปตามลำดับเวลาเช่นเดียวกัน กลวิธีการดังกล่าวใช้การเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปตามมิติของเวลา ผู้อ่านจะสามารถติดตามเนื้อเรื่องได้อย่างเข้าใจตามลำดับเวลาที่ผู้เขียนกล่าวถึง คำบอกเวลาจากตัวอย่างข้างต้น ได้แก่คำว่า เช้ามีด

ดีห้า สาย ยามเย็น เข้าวันนี้ เทียงกว่า ช่วงเย็น และแดดสุดท้าย ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่าสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ข้างต้น มีการเล่าเรื่องไปตามลำดับเวลา โดยผู้เขียนจะใช้คำบอกเวลาเป็นแกนในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เพื่อเชื่อมโยงเนื้อเรื่องเข้าด้วยกัน เป็นไปตามลำดับที่เกิดเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งในสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่องจะเริ่มต้นบอกเวลาตามเวลาที่ผู้เขียนเดินทางไปถึงสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจะเริ่มที่เวลาเช้าจนถึงค่ำ หรือ เริ่มต้นจากเวลาบ่ายเป็นต้นไปก็ได้ การบอกเวลาดังกล่าว ถือว่าเป็นกลวิธีที่สำคัญที่ผู้เขียนใช้เพื่อเชื่อมโยงบริบทสารคดีท่องเที่ยว ในการบอกเล่าหรือถ่ายทอดเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาให้ผู้อ่านได้เข้าใจ และสามารถลำดับความคิดหรือจินตนาการถึงเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ผู้เขียนเล่าได้อย่างต่อเนื่อง

๓.๒.๒ การเล่าเรื่องโดยผู้เขียน

การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ผู้เขียน หมายถึง การเล่าเรื่องโดยมีผู้เขียนเป็นตัวดำเนินเรื่องในฐานะที่ผู้เขียนเปรียบเสมือนเป็นตัวละครหลักที่มีความเด่นที่สุดในเนื้อเรื่อง จากบริบทสารคดีท่องเที่ยวทั้งหมดที่ผู้วิจัยนำมาศึกษา ผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนจะเป็นผู้เล่าเรื่องโดยผ่านมุมมองของตัวเองในทุกบริบท และสามารถแบ่งรูปแบบของการเล่าได้เป็น ๒ ประเภท คือ เล่าจากประสบการณ์จริงของผู้เขียนโดยผู้เขียนใช้สรรพนามแทนตนเอง และการเล่าโดยผู้เขียนใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ ผู้เขียนเล่าจากประสบการณ์จริง

การเล่าเรื่องแบบผู้เขียนเล่าจากประสบการณ์จริง หมายถึง การเล่าเรื่องที่ผู้เขียนจะเล่าถึงเหตุการณ์ทั้งหมดที่ตนเองพบเห็น และได้สัมผัสโดยตรงจากการที่ได้เดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งจะรวบรวมข้อเท็จจริง และความคิดเห็นทั้งหมดเกี่ยวกับผู้คนและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนพบและเกี่ยวข้องกับการเดินทางท่องเที่ยวของผู้เขียน มาเขียนเล่าสู่ผู้อ่าน โดยเรื่องราวทั้งหมดจะนำเสนอผ่านมุมมองของตนเอง การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของผู้เขียนนี้ ผู้อ่านจะสามารถสังเกตได้จากการใช้คำสรรพนามแทนตนเอง ซึ่งจะพบตลอดทั้งเรื่องตั้งแต่เริ่มเรื่องจนจบเรื่อง

วนิดา บำรุงไทย (๒๕๔๐) กล่าวว่า โดยปกติ เรื่องเล่าการท่องเที่ยวเป็นการเล่า โดยผ่านการรับรู้ ดู เห็น รู้สึก ของผู้เขียน หรือกล่าวในแง่ของเทคนิคการเขียนว่า เป็นมุมมองของผู้เขียน แต่ในบางเรื่อง ผู้เขียนอาจเลือกใช้วิธีเล่าแบบกลาง ๆ คือ เป็นการให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นที่ไม่ผ่านมุมมองของผู้เล่า

จากข้อมูลสารคดีท่องเที่ยวทั้ง ๓๐ ปริเฉทที่นำมาศึกษา ผู้วิจัยพบว่าพบว่ามีสารคดีท่องเที่ยวดังกล่าว มีกลวิธีการเล่าโดยใช้มุมมองของผู้เขียนทุกปริเฉท ซึ่งการเล่าในลักษณะนี้จะปรากฏสรรพนามของผู้เขียน หรือผู้เล่าเรื่องเป็น ฉัน ผม เรา พวกเขา โดยสามารถแยกการใช้คำสรรพนามของผู้เขียน ได้เป็นประเภทต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ คำสรรพนามแสดงเพศ ได้แก่คำสรรพนามที่ระบุเพศของผู้เขียน ผู้อ่านจะสามารถทราบได้ทันทีว่าผู้เขียนสารคดีในแต่ละเรื่องนั้น เป็นเพศชายหรือเพศหญิง จากปริเฉทสารคดีท่องเที่ยวในอนุสาร อ.ส.ท. ที่ผู้วิจัยศึกษาพบว่า ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวที่เป็นเพศชาย จะใช้คำสรรพนามแทนตนเองว่า "ผม" เมื่อต้องการอ้างถึงตนเอง หรือเล่าเรื่องจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองให้กับผู้อ่าน และสำหรับผู้เขียนสารคดีที่เป็นเพศหญิงนั้น จะใช้คำสรรพนามแทนตนเองว่า "ฉัน" เพื่อการถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในการเดินทางท่องเที่ยว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

ผมเกือบจะเลือน ๆ ความทรงจำครั้งที่ร่วมเดินทางครั้งแรกกับแค้มป์ไบค์ไปบนเส้นทางห้วยน้ำดัง - ห้วยน้ำรู ตามถนนสายภูเขาสูดออยสามหมื่น น้อยู่ออมร่อ แล้ววงจรสายสัมพันธ์ที่เป็นเหมือนโซ่จักรยานอย่างที่วามา ก็ทำให้ผมได้รับการชักชวนจากคุณกุล ถึงการกลับไปขี่จักรยานกัน ตามเส้นทางเดิมสายนี้...

รู้สึกว่าคุณไม่ได้เสียเวลาให้คุณกุลคะยั้นคะยอ หรือย้าสรรพคุณของการเดินทางครั้งนี้เป็นครั้งที่สองเลย แต่หลังจากนั้นผมมานึกถึงรายละเอียดในถ้อยคำที่บอกเล่าถึงสภาพของเส้นทาง ก็ทำเอาผมอดประหวั่นขึ้นมาอย่างช่วยไม่ได้ว่าเสื่อ ๔ ล้าปากอย่างผมจะไปตลอดรอดฝั่งจากเส้นทางบนดอยสูงนี้หรือไม่

(เสียดาว : มกราคม ๔๒)

ตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของผู้เขียนซึ่งถือว่าเป็นตัวละครในเรื่อง และเป็นผู้ดำเนินเรื่อง โดยใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ แทนตัวเองว่า "ผม" ซึ่งจะเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เล่าเรื่องที่เกิดจากประสบการณ์การท่องเที่ยวของตนการใช้บุรุษสรรพนามผม ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านสามารถทราบได้ทันทีว่าผู้เขียนหรือผู้เล่าเป็นเพศชาย

ตัวอย่าง

ฉันก็ล้มลงมองรองเท้าผ้าใบสีเขียวที่มีผ้าแบบที่ทหารจีน และทหารพม่า ตามชายแดนใส่กันอีกครั้ง มันเป็นรองเท้าราคาถูก คู่ละไม่ถึง ๑๐๐ บาท ซึ่ง ถูกโยนกองไว้ในตู้เก็บของที่บ้านมาหลายปีติดๆ จะว่าไปฉันเคยหยิบมันมาใส่ เพียงครั้งสองครั้งเท่านั้นเองจนไม่กี่วันนี้ เมื่อรองเท้าเดินปายี่ห้อยราคาแพง ที่เคยใส่เป็นประจำมากกว่า ๓ ปี หลุดเป็นชิ้น ๆ จากการเดินเลียบเลาะลำธาร ในป่าซับลังกา เจ้ารองเท้าผ้าใบราคาถูกคู่นี้จึงถูกนึกถึง และเก็บมาใส่อีกครั้ง แม้ยังไม่ คู่กันเคยกับมันนัก แต่ระยะทางที่ผ่านมากกว่า ๑ กิโลเมตร ก็ทำให้ฉัน เบาทใจกว่าเดิม...

(ดอยภูแว : พ.ย. ๔๒)

จากตัวอย่างนี้ผู้เขียน ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ แทนตัวเองว่า "ฉัน" ซึ่งถือว่าเป็นตัวละครหลักในเรื่อง โดยจะเล่าถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ การเล่าในลักษณะนี้ถือว่าการเขียนเล่าจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนเอง การใช้คำสรรพนาม แทนตัวเองว่า ฉัน เป็นการใช้คำสรรพนาม แทนตนเองในกรณีที่คุณเขียนเป็นเพศหญิง

๓.๒.๒.๑.๒ คำสรรพนามแสดงพจน์ ได้แก่ คำสรรพนามที่ผู้เขียนใช้ เพื่อให้ผู้อ่านทราบว่า ผู้เขียนมีผู้ร่วมเดินทางไปด้วย แสดงว่าในการเดินทางไปยังสถานที่นั้น ๆ มีผู้ร่วมเดินทางมากกว่า ๑ คน หรือใช้คำสรรพนามแสดงพจน์เมื่อต้องการกล่าวถึงบุคคลอื่น ๆ ที่ร่วมเดินทางไปกับผู้เขียน ได้แก่คำว่า เรา หรือ พวกเขา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

เราอำลาเมืองแม่ฮ่องสอนในตอนสายของวันรุ่งขึ้น มาตามเส้นทางสายภูเขาที่สภาพถนนดีกว่าทางที่ผ่าน ๆ มามุ่งสู่อำเภอขุนยวม โดยจุดหมายของเรา อยู่ที่โครงการอนุรักษ์กล้วยไม้รองเท้านารีตามพระราชดำริ

บนเส้นทางสายนั้นนอกฤดูกาลของดอกบัวตองบานแล้ว คงไม่มีรถของนักท่องเที่ยวผ่านเข้ามา ชาวบ้านจึงพากันแปลกใจ เมื่อเราหยุดถามทางไปโครงการฯ เพราะตอนแรกเขาเข้าใจว่า พวกเราจะไปชมดอกบัวตองบนดอยแม่อุคอ

(ตามทางสู่ภูเขา ก.พ.๔๑)

ตัวอย่าง

ด้วยฝีมือของ "เจ้าตื้น้อย" พวกเราใช้เวลาเพียง ๕ ชั่วโมง เราก็มาถึงยวหาที่แยกปฐมพรในจังหวัดชุมพร จากตรงนี้ไปเส้นทางจะเริ่มที่จะลด

เลี้ยวเคี้ยวคด ด้วยสภาพภูมิประเทศที่เป็นเทือกเขาสลับซับซ้อน...

ถือว่าพวกเราโชคดีล่ะครับที่มาถึงตอนนี้ เพราะถ้ามาช้ากว่านั้นนอกจากจะเย็นย่ำค่ำมืดชวดเห็นทิวทัศน์สวย ๆ งาม ๆ สองข้างทางอย่างนี้แล้วถนนคดโค้งแคบ ๆ สองเลนที่รัดต้องวิ่งสวนกันอย่างนี้ยังถือว่าเป็นเส้นทางที่ค่อนข้างอันตรายสำหรับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับเส้นทางอย่างพวกเราอีกด้วย...

(ระนอง : ก.ย. ๕๓)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นได้ว่าผู้เขียน ใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ แทนตัวเองว่า และผู้เขียนเองไม่ได้กล่าวถึงเฉพาะตัวเองเพียงคนเดียว สังเกตได้จากการใช้สรรพนามบุรุษที่ ๑ เรา เมื่อต้องการจะกล่าวถึงตัวละครตัวอื่น ๆ ที่ร่วมเดินทางไปด้วย

๓.๒.๒.๒ ผู้เขียนเล่าโดยอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

การเล่าเรื่องในลักษณะนี้ผู้เล่าหรือผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยว เมื่อได้เดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ แล้ว นอกจากจะเขียนเล่าประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ แล้ว บางครั้งผู้เขียนอาจเขียนเล่าเกี่ยวกับเกร็ดความรู้ สิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวเหล่านั้น โดยมีการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลอื่นเพิ่มเติม เพื่อให้ความรู้กับผู้อ่าน โดยสามารถแบ่งข้อมูลดังกล่าวที่ผู้เขียนหรือผู้เล่าอ้างอิงออกเป็น ๒ ประเภท คือ ข้อมูลจากที่เป็นเอกสาร และข้อมูลจากบุคคล

๓.๒.๒.๒.๑ ข้อมูลที่เป็นเอกสาร หมายถึง ข้อมูลที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิงซึ่งผู้เขียนนำมาจากเอกสารที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้เขียนกล่าวถึงหรือข้อความที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่ผู้เขียนพบในแหล่งท่องเที่ยว ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ในบทสุดท้ายของเรื่อง “ดิน น้ำ และดอกไม้” นวนิยายของเสนีย์ เสาวพงศ์ หรือ ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ ปี ๒๕๓๓ ได้กล่าวถึงประวัติศาสตร์บางตอนของเมืองกาญจนบุรี ไว้บนหน้ากระดาษตอนหนึ่งว่า

“เมื่อ ๕๐ ปีก่อน เมืองนี้ดูเหมือนจะตัดสินไม่ได้ว่าจะเติบโตไปอย่างไร และชีวิตจะมีวงโคจรอย่างไร เพราะทุกสิ่งในขณะนั้นเป็นของชั่วคราว เป็นทางผ่านหรือสิ่งผ่านทั้งสิ้น....

แผ่นดินนี้ต้องรับคนนับแสน เกือบครึ่งหนึ่งเป็นเชลยศึก อีกหลายหมื่นเป็นกสิที่ถูพรากตัวมาจากถิ่นที่อยู่เดิม อังกฤษ ออสเตรเลีย ดัตช์ มาลาเย

ชาว แหกกลิ้งค์ สิงหล ทมิฬ และจีนแล้วยังคงงานไทยและจีน ทั้งที่รับจ้าง
อิสระและถูกเกณฑ์มาเพื่อระดมงานก่อสร้างทางรถไฟอีกนับหมื่น...

(กาญจนบุรี : ธ.ค. ๔๔)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ข้อความที่ขีดเส้นใต้ ผู้เขียนได้อ้างอิงข้อความบางส่วนจาก
นวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงษ์ ที่กล่าวถึงเรื่องราวของเมืองกาญจนบุรีเอาไว้ในหนังสือนวนิยาย
เรื่อง "ดิน น้ำ และดอกไม้" เมื่อผู้เขียนได้เดินทางไปจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อให้ความรู้กับผู้อ่าน

ตัวอย่าง

ผมถอนสายตาดจากแผ่นป้ายสีขาว ที่แขวนอยู่บนผนังริมประตูทางเข้า
ในกรอบสีเงินมีข้อความบรรยายถึงที่มาของสถานที่ ซึ่งเขียนขึ้นเป็นสองภาษา
ข้อความที่เขียนขึ้นด้วยภาษาไทยกล่าวไว้ว่า

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งนี้ ได้อุทิศให้แก่เชลยศึกทั้งชายและหญิง ที่ถูก
กองทัพญี่ปุ่นจับในสมรภูมิแปซิฟิกและที่เสียชีวิตในการสร้างทางรถไฟสายมรณะ
พม่า - ไทย ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง"

(กาญจนบุรี : ธ.ค. ๔๔)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ข้อความที่ขีดเส้นใต้นั้นผู้เขียนได้อ้างอิงจากข้อความที่เขียนติด
ไว้ที่ทางเข้าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งความทรงจำของเขาคาต เพื่อเป็นการปูพื้นความรู้ให้กับผู้อ่าน ที่
จะได้เข้าใจความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยวที่ผู้เขียนกำลังจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป และยังเป็น
การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้อ่านเนื่องจากการอ้างถึงแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจน

๓.๒.๒.๒.๒ ข้อมูลจากบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีส่วนร่วมในการเดินทาง
หรืออยู่ในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งร่วมกับผู้เขียน หรือผู้เล่าทั้งที่เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ที่ท้องถิ่นนั้น
ๆ มาเป็นระยะเวลาช้านาน หรือเป็นคนในพื้นที่ และบุคคลที่เป็นเจ้าหน้าที่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่
ท่องเที่ยวดังกล่าว บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้เล่าประวัติ เก็บรักษาความรู้ ข้อเท็จจริง หรือตำนานต่าง ๆ
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง

แม้จะเป็นเวลาบ่าย แต่ได้ร่มโพธิ์ใบดกหนาผมก็สัมผัสได้กับความเย็น
เยเยือกของอากาศในฤดูหนาว

" ตูเจ้าจะนอนในนี้ มีแค่เสื่อกับหมอน นอนไม่หนาวไม่ร้อนนะ แต้นอนกับ
ดินมันอุ่น"

พ่อเฒ่าเรียกพระว่า "ตูเจ้า" แต่เมื่อแกพูดว่า "พระ" นั้นหมายถึงเงร

รอบ ๆ ห้องมีสายสัญญาณโอบล้อมไว้

“ตัวเจ้าอยู่ในนั้นไม่ต้องกลัวผีสิงหรืออะไรหรอก ทั้ง ๆ ที่ตะกอนนั้นเขาว่ากันว่าผีลื้อคุณาครุ” พ่อเฒ่าพูดเรื่อย ๆ

ชาวบ้านแถบอำเภอสอง เดิมเป็นชนเผ่าไทยลื้อ องค์พระประธานในวัดนี้สร้างตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๘๒ เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความรักระหว่างพระลอกกับพระเพื่อนพระแพง

“ตัววัดสร้างขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๐๐ พอ พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึงได้พระราชทานจากรัชกาลที่ ๑ พระครูไพโรจน์ พัฒนาโกศล อธิบายเพิ่มเติม

“ด้านหน้านั้นเป็นรูปปั้นชบวนช้างที่เจ้าชายแห่งเมืองแมนสรวง เดินทางมา และก็มีรูปปั้นพระลอกกับพระเพื่อน พระแพง ที่ถูกลูกธนู กอดพระศอกสิ้นพระชนม์เป็นสามเฒ่า ถัดมาก็เป็นพระธาตุที่บรรจุอัฐิของสามพระองค์ไว้ครั้งหนึ่ง ส่วนอีกครั้งไปบรรจุไว้ที่เจดีย์ในเมืองแมนสรวง”

(พะเยา : ก.พ. ๔๔)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ข้อความที่ขีดเส้นใต้ เป็นข้อความผู้เขียนเล่าเรื่องโดยมีการอ้างอิงถึงข้อมูลที่ได้มาจากบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวคือ พ่อเฒ่า และ พระครูไพโรจน์ พัฒนาโกศล โดยบุคคลทั้งสองเป็นผู้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเป็นเกร็ดความรู้ โดยผู้เขียนจะยกเอาคำพูดหรือบทสนทนาของบุคคลนั้น ๆ มากล่าว พร้อมทั้งบอกว่าเป็นคำพูดของใครในเรื่อง กลวิธีดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นเล่าเรื่องโดยนำข้อมูลจากบุคคลอื่นมาช่วยในการดำเนินเรื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มเติมความรู้ให้กับผู้อ่านและทำให้เนื้อหาของสารคดีท่องเที่ยวมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งบุคคลที่ผู้เขียนกล่าวถึงนี้มักจะเป็นผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานได้รับรู้ และมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน

ตัวอย่าง

“ปลามันจับยากขึ้นทุกวัน” แหลมเปรย “ มีหลายชนิดที่หายไป อย่างปลาตะลุมพุกผมไม่เห็นมานานแล้ว ปลาบาดี ปลาเสียดนี้ เมื่อก่อนก็ได้เยอะได้ที่ ๓๐ - ๔๐ กิโลกรัม” แหลม หมายถึงปลาตัวใหญ่คล้ายปลาคาร์พ

“ปลากะบอกนี่จริง ๆ มันมีหลายชนิดนะ นี้เรียกว่าปลาเป๊ก เนื้ออร่อยที่สุด” แหลมชูปลากะบอกที่มีเกล็ดหยาบเรียงกันแบบห่าง ๆ ขึ้น “โน่นเรียกชินอ้อ หางของมันสีเขียว ๆ เกล็ดเรียงแถวถี่เป็นระเบียบกว่า แล้วยังมีท่อนหัวเลนอีก” เขาอธิบายชนิดของปลากะบอก

(พังงา : เม.ย. ๔๕)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าข้อความที่ขีดเส้นใต้ ผู้เขียนใช้การเล่าเรื่องโดยอ้างถึงข้อมูล ที่ได้ จากชาวประมงในท้องถิ่นที่ผู้เขียนร่วมเดินทางไปด้วย คือ “แหลม” โดยนำข้อมูลที่ได้มาเขียนเล่า เพื่อให้ความรู้จักกับผู้อ่าน ในที่นี้เป็นการอธิบายให้เห็นความแตกต่างระหว่างปลาแต่ละชนิด เพื่อเป็นการให้ข้อเท็จจริงกับผู้อ่าน

ตัวอย่าง

ผ่านท่าเรือมาเป็นกลุ่มบ้านที่สร้างติด ๆ กัน ลุงจำลองเล่าว่า “เมื่อก่อน สามร้อยยอดเป็นนาข้าว มีป่าชายเลนดีมาก สัตว์ป่าเยอะ ชาวบ้านเขาแดงเวลา ตอนหัวนี้ก็ต้องมีคนคอยล้อมหน้าล้อมหลัง ไม่งั้นเสือมาแยงเอาไปง่าย ๆ เลยละ ตอนเด็ก ๆ ลุงยังจำได้ ชอบไปดูผู้ใหญ่เขาตกเสือกัน ตกเย็นหมาจิ้งจอกจะร้องกัน ตามชายทุ่ง เสียงผานี้ไม่ต้องพูดถึง เยอะแยะไปหมด”

(สามร้อยยอด : ต.ค. ๕๓)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ข้อความที่ขีดเส้นใต้นั้นเป็นข้อมูลที่ผู้เขียนอ้างอิงมาจากคำพูดของ ลุงจำลอง และผู้เขียนได้เล่าเรื่อง พร้อมทั้งให้ข้อมูลกับผู้อ่านด้วยการอ้างถึงข้อมูลที่ได้จากบุคคลที่ อาศัยอยู่ในท้องถิ่นนั้น

ตัวอย่าง

“ป่าสักผืนนี้ได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีเนื้อไม้ดีที่สุดในโลกครับ” ร้อยเอก ชูเกียรติ มิโถม ครูฝึกจากค่ายอบรมพิเศษประตุมา บอกขณะพาพวกเรานั่งรถ ไปดูแหล่งโบราณคดีค่ายประตุมา.... “สมัยก่อนใครจะมาล่าป่างก็ต้องผ่านช่อง ประตุมานี้แหละครับไม่มีทางอื่น บริเวณนี้จึงเป็นจุดที่มีความสำคัญทางยุทธ ศาสตร์ซึ่งก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ว่าวันนี้ยังต้องมีค่ายทหารอยู่” ร้อยเอกชูเกียรติว่า

(ลำปาง : ก.ค. ๕๓)

จากตัวอย่าง ข้อความที่ขีดเส้นใต้จะเห็นว่า ผู้เขียนได้เล่าเรื่องในลักษณะของการให้ข้อมูล กับผู้อ่านโดยตรงจากการอ้างถึงข้อมูลที่ได้จากบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ที่ท่อง เทียวดังกล่าวในที่นี้คือร้อยเอก ชูเกียรติ มิโถม

การเล่าเรื่องโดยผู้เขียน ในลักษณะผู้เขียนอ้างอิงจากเอกสาร และข้อมูลจากบุคคลดังที่ได้ กล่าวมาข้างต้น เป็นกลวิธีการเขียนสารคดีท่องเที่ยวเพื่อสร้างความน่าสนใจ และความเชื่อถือให้ กับผู้อ่าน เพื่อจะได้ติดตามอ่านเนื้อเรื่องที่ตนนำเสนอได้อย่างมีอรรถรสมากขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้างต้น เกี่ยวกับการใช้การลำดับเวลาในการดำเนินเรื่องและ การเล่าเรื่องโดยผู้เขียนแสดงให้เห็นกลวิธีการเล่าเรื่องในสารคดีท่องเที่ยวว่าสารคดีท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยนำมาศึกษานั้น เป็นปริจเจตเรื่องเล่าประเภทหนึ่งตามแนวคิดของ ลองเฮเคอร์ คือมีการเล่าเรื่องที่เป็นไปตามลำดับเวลา ดังจะเห็นได้จากการใช้คำบอกเวลาในลักษณะต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น นอกจากนี้ ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่องยังทำหน้าที่เปรียบเสมือนตัวละครหลักในเรื่องเล่า โดยจะเล่าเรื่องราวผ่านมุมมองของตนเองทั้งสิ้น โดยเล่าจากประสบการณ์ตรงที่ตนเองได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว สามารถสังเกตได้จากการที่ผู้เขียนใช้สรรพนามแทนตนเองในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้เขียนเล่าเรื่องราวต่าง ๆ โดยใช้ข้อมูลจากทั้งที่เป็นเอกสาร และบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง เพื่อให้ความรู้หรือให้รายละเอียดกับผู้อ่าน

จากข้อมูลที่ผู้วิจัยศึกษาผู้วิจัยพบว่า ผู้เขียนสารคดีท่องเที่ยวนิยมเล่าเรื่องโดยอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นบุคคลมากกว่า การอ้างอิงจากข้อมูลที่เป็นเอกสาร อาจเป็นเพราะผู้เขียนได้เข้าไปอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น ๆ ได้พบปะพูดคุยกับคนในท้องถิ่น รวมทั้งสอบถามข้อมูลต่าง ๆ จากบุคคลเหล่านั้น และนำมาถ่ายทอดให้กับผู้อ่าน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การแสดงความสัมพันธ์ในปริจเจตสารคดีท่องเที่ยวที่ใช้นั้นจะใช้ทั้งองค์ประกอบทั้ง ๔ องค์ประกอบข้างต้น และใช้กลวิธีการเล่าเรื่องที่เป็นไปตามลำดับเวลาตั้งแต่ต้นจนจบ เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวให้ผู้อ่านได้รู้จัก และโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเกิดความต้องการที่จะเดินทางไปเที่ยว การเล่าเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวที่นั่น จะเล่าโดยผู้เขียนซึ่งเป็นผู้ที่ได้เดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไปตามลำดับเวลาของเหตุการณ์ในแต่ละวัน จากลักษณะดังกล่าวจึงทำให้ปริจเจตสารคดีท่องเที่ยวแต่ละเรื่องมีเอกภาพ คือความเป็นเรื่องเดียวกันตลอดทั้งเรื่อง โดยมีลำดับเวลาเป็นแกนในการดำเนินเรื่อง ในบทต่อไปผู้วิจัยจะศึกษาเกี่ยวกับกลไกการแสดงความสัมพันธ์ในปริจเจตสารคดีท่องเที่ยว ในระดับจุลภาค คือจะศึกษากลไกการเชื่อมโยงความ ๓ ประเภท ดังจะกล่าวถึงในลำดับต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย